

RP 134/2015 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om laddare

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om laddare. Lagen ska innehålla mera ingående bestämmelser än den gällande lagen om beviljande, förnyande och återkallande av kompetensbrev för laddare, alltså personer som utför sprängningsarbete. Dessutom ska den innehålla bestämmelser om kompetensbrevens giltighetstid, registret över kompetensbrev, utlämnande av uppgifter i registret, vissa undantag från bestämmelserna om beviljande av kompetensbrev och bestämmelser om vissa rättigheter och skyldigheter i fråga om anmälningar. Genom denna lag upphävs den gällande lagen om laddare.

En allmän målsättning med propositionen är att förbättra säkerheten för personer som utför sprängningsarbete liksom den allmänna säkerheten i samband med sprängningsarbete genom att förtydliga och modernisera bestämmelserna.

Lagen avses träda i kraft den 1 september 2016.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	3
2.1 Lagstiftning och praxis.....	3
2.1.1 Lagstiftningen om laddare.....	3
2.1.2 Övrig lagstiftning	6
2.1.3 Rättspraxis.....	7
2.2 Den internationella utvecklingen	9
2.2.1 Lagstiftningen i EU och i Europa i övrigt	9
2.2.2 Lagstiftningen i vissa länder.....	10
Sverige.....	10
Norge.....	11
Danmark.....	11
Tyskland.....	11
2.3 Bedömning av nuläget	12
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	15
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	17
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	17
4.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	18
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	19
Remissyttranden och hur de har beaktats	20
DETALJMOTIVERING	22
1 LAGFÖRSLAG	22
2 IKRAFTTRÄDANDE	38
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	38
LAGFÖRSLAG	40
om laddare	40

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Med laddare avses en person som utför sprängningsarbete. I laddarens arbete förenas arbetarskyddsaspekter med allmänna säkerhetsaspekter. Personer inom laddaryrket använder och hanterar sprängämnen som om de används ovarsamt eller på fel sätt kan ge upphov till hälsorisker eller livsfara både för den som själv utför sprängningsarbetet och andra personer som befinner sig i sprängningsområdet. Det är viktigt såväl från arbetarskyddssynpunkt som med tanke på den allmänna säkerheten att sprängningsarbete utförs av personer som är yrkesmässigt kvalificerade och har lämpliga personliga egenskaper för arbetet.

Vid ingången av 2015 fanns det sammanlagt cirka 4 880 gällande kompetensbrev för laddare. För närvarande finns det tre olika slags kompetensbrev för laddare: kompetensbrev för sprängare, laddare och överladdare. De flesta kompetensbreven gäller för sprängare, cirka 2 670 stycken. Kompetensbreven för laddare uppgår till cirka 1 260 stycken och för överladdare till cirka 950 stycken. Att det relativt sett finns så många i kategorin för sprängare förklaras av att försvarsmakten ger utbildning som krävs för kompetensbrev för sprängare.

Kompetensbrev för laddare beviljas numera av ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. Det beviljas årligen cirka 550 kompetensbrev. Av dessa är cirka 325 sådana som beviljas för första gången, cirka 200 sådana som förnyas och cirka 25 dispenser.

Den gällande lagen om laddare (219/2000) trädde i kraft den 1 mars 2000. Den grundar sig på den tidigare förordningen om laddare från 1986, som var en så kallad självständigt utfärdad förordning av republikens president. I och med den att den nya grundlagen (731/1999) trädde i kraft år 2000 frångicks förfarandet med presidentförordningar. Ett undantag från denna regel är förordningarna om ikraftsättande av internationella förpliktelser. Det förutsätts i grundlagen att den reglering som finns i en självständigt utfärdad förordning vid behov ska lyftas upp på lagnivå eller med stöd av en bestämmelse om bemyndigande ska ändras till bestämmelser på förordningsnivå. I samband med att lagen om laddare stiftades år 2000 lyftes bestämmelserna i förordningen från 1986 upp på lagnivå. Vid den tidpunkten ändrades inte innehållet i lagen. Lagen uppfyller inte till alla delar dagens krav. Högsta förvaltningsdomstolen har i olika avgöranden tagit ställning till förutsättningarna för beviljande och återkallande av kompetensbrev för laddare. Utifrån avgörandena kan det konstateras att lagstiftningen inte till alla delar uppfyller det krav på att bestämmelser i lag ska vara exakta och noggrant avgränsade som ingår i de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Lagstiftningen om laddare

Den viktigaste lagstiftningen om laddare utgörs av lagen om laddare (219/2000), statsrådets förordning om kompetensbrev för laddare (122/2002) och social- och hälsovårdsministeriets förordning om den myndighet som beviljar kompetensbrev för laddare och om den utbildning som krävs för erhållande av kompetensbrev (124/2002). Lagen om laddare innehåller de grundläggande bestämmelserna om kompetensbrev för laddare och om beviljande av, giltighetstid för och återkallande av kompetensbrev för laddare. I lagen ingår också bestämmelser om laddares rätt att hantera sprängämnen och om registret över kompetensbrev för laddare.

RP 134/2015 rd

Med stöd av lagen har närmare bestämmelser utfärdats genom de förordningar som nämns ovan. På grund av det knapphändiga innehållet i lagens bestämmelser måste bestämmelserna på lägre nivå också beaktas vid beskrivningen och bedömningen av nuläget.

Enligt lagen om laddare ska det ministerium som ansvarar för arbetarskyddet och tillsynen över det eller en myndighet som ministeriet har förordnat utfärda kompetensbrev för laddare för den som i fråga om ålder, yrkesskicklighet och övriga egenskaper är lämplig och kompetent för laddningsarbete. Det ministerium som ansvarar för arbetarskyddet är social- och hälsovårdsministeriet, och den myndighet som ministeriet förordnat är ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. Enligt 4 § i statsrådets förordning om kompetensbrev för laddare är kompetensbrev för laddare kompetensbrev för sprängare, laddare och överladdare.

För kompetensbrev för sprängare fordras minst 20 års ålder, minst 6 månaders erfarenhet av arbete i anslutning till sprängaruppgifter, intyg över en genomgången kurs för sprängare, examen avlagd inför en examinator som godkänts av ministeriet och utredning om att sökanden i fråga om sin hälsa och andra egenskaper är lämplig för uppgifter som sprängare. Kompetensbrev för sprängare är i praktiken indelade i klasserna A-F. Indelningen grundar sig på 5 § 2 mom. i statsrådets förordning om kompetensbrev för laddare. Enligt det kan kompetensbrev för sprängare utfärdas med vissa villkor eller begränsas till att gälla endast vissa arbeten.

Kompetensbrev för sprängare är indelade som följer:

Klass A Röjningssprängningar (is, lösa jordarter, stubbar och fristående stenar) och seismiskt sprängningsarbete.

Klass B Röjningssprängningar (is, lösa jordarter, stubbar och fristående stenar), sprängningar av uppdämd is och förbindningssprängningar.

Klass C Sprängning av konstruktioner.

Klass D Sprängningar av förhårdnade ämnen (sprängningar av heta ämnen och sprängningar i silor och lagerbyggnader).

Klass E Effektsprängningar och sprängningar i laboratorier.

Klass F Bergsprängningar.

För kompetensbrev för laddare fordras minst 20 års ålder, minst 12 månaders erfarenhet av sprängnings- och brytningsarbete, därav minst 3 månader av sprängningsarbete som förutsätter laddares behörighet, intyg över en genomgången kurs för laddare, examen avlagd inför en examinator som godkänts av ministeriet och utredning om att sökanden i fråga om sin hälsa och andra egenskaper är lämplig för uppgifter som laddare. De krav som gäller för att få kompetensbrev för överladdare är i stort sett desamma som för att få kompetensbrev som laddare. Det krävs minst 12 månaders arbetserfarenhet som laddare, därav minst 3 månader av sprängningsarbete som förutsätter överladdares behörighet. Dessutom krävs genomgången kurs för överladdare. I övrigt är kraven desamma som för laddare.

Ålderskravet gäller enbart erhållande av kompetensbrev och utgör inte något hinder för att delta i kurser eller avlägga examen innan åldern har uppnåtts. Kompetensbrevet slutar gälla senast när innehavaren fyller 65 år. Den som är äldre än så kan ansöka om fortsatt giltighet för kompetensbrevet genom ett dispensförfarande.

När det gäller arbetserfarenhet innehåller den gällande lagstiftningen närmast hur lång den ska vara. Arbetarskyddsmyndigheterna har gett anvisningar för hur den ska kontrolleras. Enligt anvisningarna ska det framgå av arbetsintyg eller arbetsutredning när arbetserfarenheten har förvärvats, var arbetena utfördes, hurdana sprängarbeten gjordes, för vem och vem som var laddare, alltså under vems ledning arbetet utfördes. En självständig entreprenör eller annars

RP 134/2015 rd

självständigt arbetande laddare kan själv göra sin arbetsutredning, men utredningen skall bevitnas av två ojäviga vittnen.

Social- och hälsovårdsministeriet fastställer vilken utbildning som krävs för att få kompetensbrev. I praktiken fastställs utbildningskraven av nämnden för laddarutbildning, som är underställd ministeriet. Den som ansöker om kompetensbrev för laddare måste genomgå kursen för laddare med godkänt vitsord innan examen kan avläggas. På kursen för laddare undervisas i de grundläggande yrkesfärdigheterna för laddare. Minimikraven för hur omfattande grundkursen för sprängare ska vara bestäms utifrån sprängarklasserna. Grundkursen för laddare omfattar 280 och grundkursen för överladdare 160 lektioner. Utöver utbildningen förutsätter erhållande av kompetensbrev att examen avläggs inför en examinator som godkänts av ministeriet.

För kompetensbrev för laddare förutsätts det att personen till sin hälsa är lämplig för uppgiften. Detta visas genom ett läkarintyg som utfärdats högst tre månader före ansökan om kompetensbrev för laddare och som fogas till ansökan. Det ska framgå av intyget att det har utfärdats för ansökan om kompetensbrev för laddare och att personen till sin hälsa är lämplig för uppgiften.

Sökanden bör också till sina övriga personliga egenskaper vara lämplig för arbetet som laddare. Det framgår inte av lagstiftningen vilka egenskaper som avses. I praktiken har den myndighet som beviljar kompetensbrev vid behov skaffat ett polisutlåtande om sökanden. Att polisen har kunnat ge sådana utlåtanden baserar sig på 7 kap. 2 § i polislagen (872/2011). Polisens tystnadsplikt hindrar inte att information lämnas ut till myndigheter och sammanslutningar som sköter offentliga uppdrag och som på grund av sina lagstadgade uppgifter behöver information om omständigheter som annars är sekretessbelagda eller om en persons tillförlitlighet eller lämplighet. Frågan regleras också i 16 § 1 mom. 5 punkten i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003). En ny säkerhetsutredningslag trädde i kraft vid ingången av 2015 (726/2014). Samtidigt trädde en ändring av lagen om laddare i kraft (736/2014), och en ny 2 a § fogades till lagen. Enligt bestämmelsen är det en förutsättning för beviljande av kompetensbrev att det gjorts en begränsad säkerhetsutredning av person eller att sökanden själv visar upp ett intyg över säkerhetsutredning.

Kompetensbrev kan under vissa förutsättningar dessutom beviljas den som har avlagt diplomingenjör-, ingenjör-, tekniker-, eller annan motsvarande teknisk examen, om sådana kunskaper som är tillräckliga för kompetensbrevet har visats genom examen. Kompetensen kan också visas genom ett examensbevis eller någon annan motsvarande handling som visar att sökanden har avlagt examen eller genomgått någon annan utbildning utomlands i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1093/2007).

Lagen om laddare innehåller bestämmelser om en persons rätt att hantera explosiva varor. Dessa får hanteras och användas av en person som har ett kompetensbrev för ändamålet. Också en person som står under en sådan persons omedelbara tillsyn har rätt att hantera explosiva varor. Explosiva varor får förstöras också av andra en person som har kompetensbrev. I 3 § i statsrådets förordning om kompetensbrev för laddare föreskrivs om rätten att hantera explosiva varor i gruvor. Bestämmelsen reglerar inte den mängd explosiva varor som en person med kompetensbrev för laddare eller överladdare får hantera i gruvor. Statsrådets förordning om säkerheten vid sprängnings- och brytningsarbeten (644/2011) innehåller bestämmelser om den mängd sprängämnen en person som har kompetensbrev för laddare får hantera per dygn och vid varje enskild sprängning.

Kompetensbrevet beviljas på ansökan och är i kraft tio år i sänder. Kompetensbrevet kan förnyas på ansökan. Ansökan träder i kraft då innehavaren anmäler sig till en repetitionskurs. En genomgången repetitionskurs är en förutsättning för att kompetensbrevet ska förnyas. Om in-

RP 134/2015 rd

nehavaren inte förnyar sitt kompetensbrev under dess giltighetstid, måste examen för laddare avläggas på nytt.

Kompetensbrevet kan återkalla antingen helt eller delvis, om kompetenskraven inte längre uppfylls. I praktiken återkallas ett kompetensbrev oftast på grund av att innehavaren inte längre till sin hälsa eller andra egenskaper längre lämpar sig för arbetet som laddare. Hälsotillståndet visas genom ett läkarintyg. Den gällande lagstiftningen om laddare innehåller inte några bestämmelser om vad som avses med andra egenskaper och hur lämpligheten ska fastställas utifrån dem.

I lagen om laddare ingår bestämmelser om registret över laddare. Ansvarsområdet för arbetarskydd vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland är registerförare för registret över laddare. Registret innehåller uppgifter om laddare som har fått kompetensbrev för laddare.

Statsrådets förordning om kompetensbrev för laddare innehåller bestämmelser om nämnden för laddarutbildning. Nämnden verkar som expertorgan i ärenden som gäller ordnandet av laddarutbildningen. Nämnden tillsätts för fyra år i sänder och har en ordförande, en vice ordförande och tre andra medlemmar, som var och en har en personlig ersättare. Sakkunskapen hos myndigheterna, vederbörande marknadsorganisationer och branschutbildningen ska finnas företrädd i nämnden. Enligt social- och hälsovårdsministeriets förordning har nämnden till uppgift att ta emot kursanmälningar.

2.1.2 Övrig lagstiftning

Den allmänna lagen i fråga om allt arbete, också sprängningsarbete som utförs av laddare, är arbetarskyddslagen (738/2002). Den tillämpas på nära nog allt lönearbete. Syftet med lagen är att slå vakt om arbetstagarnas hälsa och skydda dem från arbetsolyckor. Bestämmelserna i lagen är tvingande rätt, vilket innebär att den miniminivå som föreskrivs i lagen inte för underskridas. Den gällande lagen om laddare innehåller en hänvisning till arbetarskyddslagen där det framgår vilka skyldigheter egenföretagare har på arbetsplatsen.

Lagstiftningen om laddare anknyter till lagstiftningen om explosiva varor och till gruvlagstiftningen. Statsrådets förordning om säkerheten vid sprängnings- och brytningsarbeten (644/2011) innehåller bestämmelser om planering av sprängnings- och brytningsarbeten, den som utför sprängningsarbete och ansvariga personer, användning och förvaring av explosiva varor på arbetsplatsen, genomförande av sprängningsarbete och tilläggskrav för underjordisk brytning. Social- och hälsovårdsministeriets förordning om säkerheten vid tillverkning av sprängämne på arbetsplatsen (125/2002) innehåller bestämmelser om de säkerhetsföreskrifter som ska följas när sprängämnen tillverkas på arbetsplatsen. Det finns bestämmelser om användning, hantering, förvaring och anskaffning av explosiva varor och om sprängningsarbete i många författningar. I lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) ingår bestämmelser om bl.a. överlåtelse, innehav och förvaring av explosiva varor. Enligt lagen får explosiva varor utöver vissa andra grupper överlåtas till verksamhetsutövare som utför sprängnings- och brytningsarbeten som näringsverksamhet och som i sin tjänst har en i lagen om laddare avsedd laddare. I statsrådets förordning om säkerhetskraven vid tillverkning, hantering och upplagring av explosiva varor (1101/2015) ingår bestämmelser om säkerhetskraven vid bl.a. tillverkning, hantering, upplagring och förstöring av explosiva varor. Bestämmelser om säkerheten i gruvor ingår i gruvlagen (621/2011) och i statsrådets förordning om gruvssäkerheten (1571/2011).

Vid ingången av 2015 trädde en ny säkerhetsutredningslag i kraft och i samband med den en ändring av lagen om laddare som innebar att en ny 2 a § fogades till lagen. Enligt den ska den myndighet som utfärdar kompetensbrev för laddare före beviljandet skaffa en begränsad säkerhetsutredning av person i enlighet med säkerhetsutredningslagen i fråga om den som ansökt om kompetensbrev, om inte sökanden själv visar myndigheten ett intyg över säkerhetsutredning som utfärdats i enlighet med den lagen.

Enligt säkerhetsutredningslagen är det i regel en av Polisstyrelsen utsedd enhet inom polisförvaltningen som fattar beslut om huruvida en begränsad polisutredning av person ska göras. En säkerhetsutredning av person görs genom att registrerade uppgifter om personen kontrolleras och vid behov genom att intervjua den person som är föremål för utredningen. Vid en begränsad säkerhetsutredning får bara sådana registeruppgifter som avses i 30 § i säkerhetsutredningslagen användas som informationskälla. Det konstateras i säkerhetsutredningslagen att utredningen inte binder den för vars räkning utredningen har gjorts. En säkerhetsutredning av person får inte innehålla myndighetens bedömning av hans eller hennes oförvitlighet, tillförlitlighet eller lämplighet för en tjänst eller ett uppdrag. Någon säkerhetsutredning behöver inte begäras om den som ansöker om kompetensbrev för laddare visar upp ett intyg över säkerhetsutredning. Ett intyg över säkerhetsutredning av person får utfärdas om det vid utredningsförfarandet inte har framkommit skäl till varför personen inte skulle kunna utses till de arbetsuppgifter som utredningen gjorts för och om ett intyg över säkerhetsutredning behöver utfärdas eller för att förhindra att onödiga säkerhetsutredningar utförs. I intyget antecknas vem utredningen gäller, datum, utfärdaren och de arbetsuppgifter för vilka intyget har utfärdats. Vid behov kan det också antecknas giltighetstid och att det vid utredningsförfarandet inte framkommit skäl till varför personen inte skulle kunna utses till de arbetsuppgifter som ligger till grund för ansökan. En säkerhetsutredning och ett intyg över den gäller tills vidare, dock högst fem år. En säkerhetsutredning kan göras på nytt och intyget över en säkerhetsutredning förnyas. Intyget kan också återkallas.

2.1.3 Rättspraxis

Högsta förvaltningsdomstolen har i vissa av sina avgöranden tagit ställning till frågor som berör beviljande och återkallande av kompetensbrev för laddare. Domstolen har i sina avgöranden hänvisat till grundlagen och konstaterat att det i den gällande lagstiftningen om laddare inte finns tillräckligt noggranna bestämmelser om de förutsättningar som utgör grunden för bedömningen av en persons lämplighet i samband med beviljandet och återkallandet av kompetensbrev.

I högsta förvaltningsdomstolens avgörande 2008:41, 6.6.2008/1402, bedömdes en persons lämplighet för arbetet som laddare. I detta fall bidrog den allmänna utformningen av bestämmelserna om återkallande av kompetensbrev till att högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att myndigheten i det aktuella fallet inte hade haft rätt att återkalla kompetensbrevet. I avgörandet konstaterades det att varken lagen om laddare eller statsrådets förordning om kompetensbrev för laddare innehöll närmare föreskrifter om de förutsättningar enligt vilka en persons lämplighet för arbetet som laddare skulle bedömas. I det aktuella fallet hade arbetarskyddsbyrån i Tavastlands arbetarskyddsdistrikt återkallat A:s kompetensbrev för överladdare för sex månader till följd av att Helsingfors tingsrätt hade dömt A till bötesstraff för två arbetarskyddsbrott. Arbetarskyddsbyrån hade ansett att A inte längre uppfyllde de villkor som föreskrevs i lagen om laddare och i statsrådets förordning om kompetensbrev för laddare. Förvaltningsdomstolen förkastade A:s besvär. Högsta förvaltningsdomstolen upphävde emellertid förvaltningsdomstolens och arbetarskyddsbyråns beslut. Det fanns nämligen varken i lagen om laddare eller i statsrådets förordning om kompetensbrev för laddare närmare föreskrifter om de förutsättningar enligt vilka en persons lämplighet för arbetet som laddare skulle bedömas. Återkallandet av kompetensbrevet hade motiverats enbart med tingsrättens dom angå-

ende arbetarskyddsbrotten. Med beaktande dels av utredningen om A:s arbetshistoria som laddare och A:s möjligheter att utöva sitt yrke, dels det faktum att förutsättningarna för återkallande av kompetensbrev för laddare reglerats bara genom ett mycket allmänt utformat konstaterande om lämpligheten, ansågs det att kompetensbrevet under dessa förhållanden inte kunde återkallas med stöd av de aktuella bestämmelserna. Vid omröstningen föll rösterna 4-1.

I högsta förvaltningsdomstolens avgörande 2010:82, 29.12.2010/3909, bedömdes förutsättningarna för beviljande av kompetensbrev för laddare. I detta avgörande konstaterades det att lagen inte innehöll närmare bestämmelser om de omständigheter som utgjorde förutsättningar för beviljande av kompetensbrev för laddare, dvs. sökandens ålder och yrkesskicklighet samt de övriga egenskaper som krävdes av sökanden. Enligt preciseringen i den förordning som utfärdats med stöd av lagen framgick det att de övriga egenskaper som krävdes av sökanden avsåg sökandens hälsotillstånd och andra sådana egenskaper på grundval av vilka sökanden kunde betraktas som lämplig för arbete t.ex. som sprängare. Bestämmelserna i lagen om laddare och i den förordning som utfärdats med stöd av lagen gav lagtillämparen avsevärd prövningssätt när det gällde vilket hälsotillstånd och hurdan annan lämplighet som kunde krävas i samband med myndighetsgodkännandet för att en person skulle få arbeta som laddare. Regleringssättet uppfyllde inte kravet på att bestämmelserna ska vara exakta och noggrant avgränsade, vilket hör till de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Det som sägs ovan innebar emellertid inte att den person som ansökt om kompetensbrev borde ha beviljats kompetensbrev då övriga förutsättningar förelåg.

I denna typ av tillämpningssituation, där det fanns rum för prövning vid den bedömning av lämpligheten där det beaktades vilka arbetsuppgifter en person som godkänts som laddare kunde utföra, begränsades myndighetens prövningssätt emellertid direkt av en annan grundlagsbestämmelse. Den som arbetade som laddare hade rätt att köpa och använda sprängämnen, och vid prövningen av en sådan persons lämplighet måste man således ta hänsyn till behovet av att garantera andra personers trygghet på det sätt som 7 § 1 mom. och 22 § i grundlagen kräver. De uppgifter om tidigare domar och brottsmisstankar som riktats mot en person och de uppgifter som berörde personens handlande i övrigt, vilka arbetarskyddsmyndigheten och förvaltningsdomstolen hade tagit hänsyn till vid sin prövning, fick beaktas vid prövningen av om personen i fråga med avseende på sina egenskaper skulle anses lämplig för arbete som sprängare. I det aktuella fallet måste den person som sökt ändring i beslutet anses ha bristande lämplighet för arbetet. Därför hade personen i fråga inte rätt till kompetensbrev för sprängare.

I det aktuella ärendet var det dessutom fråga om förvaltningsmyndighetens möjlighet att i sitt beslut om att avslå en ansökan fastställa en frist inom vilken en ansökan om samma typ av kompetensbrev inte alls skulle tas till prövning, och om förhållandet mellan detta förfarande och de rättigheter som garanteras i 21 § 1 mom. i grundlagen. Avgörandet kan tolkas så att regleringssättet inte ansågs uppfylla kravet på att regleringen ska vara exakt och noggrant avgränsad, vilket hör till de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Lagstiftningen om laddare ska granskas framför allt i förhållande till grundlagens 18 § 1 mom. (näringsfriheten) och 7 § 1 mom. (rätten till trygghet). I högsta förvaltningsdomstolens avgörande hänvisas det till grundlagsutskottets vedertagna tolkningspraxis, enligt vilken tillståndsplikt för närings- eller yrkesutövning ska regleras i lag, genom bestämmelser som uppfyller de allmänna villkoren för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna (bestämmelserna ska vara exakta och noggrant avgränsade och begränsningarnas väsentliga innehåll ska framgå av lagen).

I ärendet 3.5.2011/1178 upphävde högsta förvaltningsdomstolen de tidigare besluten och återförvisade ärendet till ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland för ny behandling. I samband med ärendets nya behandling skulle personen i fråga förete regionförvaltningsverket ett läkarutlåtande som utfärdats högst tre månader tidi-

gare samt annan utredning om sin lämplighet. Enligt högsta förvaltningsdomstolen innehöll dokumenten inte sådan utredning om personens hälsotillstånd, yrkesskicklighet eller andra egenskaper att det varit möjligt att återkalla dennes kompetensbrev med stöd av 2 § 3 mom. i lagen om laddare.

2.2 Den internationella utvecklingen

2.2.1 Lagstiftningen i EU och i Europa i övrigt

Inom EU finns det inte någon enhetlig lagstiftning om kompetenskraven för laddare. Finlands lagstiftning avviker i vissa avseenden från lagstiftningen i många andra EU-länder. I Finland baserar sig indelningen i laddarklasser på mängden explosiva varor som används och den plats där sprängningen sker. I flera andra EU-länder grundar sig indelningen i olika kompetensklasser däremot på de explosiva varornas användningssammanhang och på uppgiftsfältet.

Skillnaderna i lagstiftningen är av betydelse t.ex. med avseende på arbetskraftens rörlighet. I många europeiska länder ges laddarutbildning utgående från var arbetet utförs; under eller ovan jord. I Finland kan man däremot med ett och samma kompetensbrev utföra arbete både under jord och ovan jord. Ofta har utländska personer utbildat sig för ett snävare kompetensområde, och det har visat sig vara svårt för dem att avlägga en finsk examen för laddare. Under de senaste åren har utläningar mycket sällan beviljats kompetensbrev för laddare. I vissa andra länder är den grundläggande utbildningen för laddare å sin sida betydligt kortare än i Finland och det har förekommit tolkningssvårigheter vid det ömsesidiga erkännandet av examina. Inom ramen för ESSEEM-projektet (European Shotfirer Standard Education for Enhanced Mobility) har man strävat efter att skapa en modell för förenhetligande av utbildningen för laddare i Europa. Denna modell är emellertid inte bindande för staterna.

Lagstiftningen om laddare utgör en del av arbetarskyddslagstiftningen. Arbetarskyddet har till stora delar reglerats inom EU och på allmän nivå omfattas laddarna av ett stort antal EU-direktiv om arbetarskydd. Rådets direktiv 89/391/EEG om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet, dvs. det s.k. ramdirektivet, har genomförts genom arbetarskyddslagen. Inom tillämpningsområdet för detta direktiv har det även utfärdats flera specialdirektiv som har genomförts nationellt. En del av dessa direktiv gäller sprängningsarbete.

Gruvindustrin omfattas särskilt av rådets direktiv 92/104/EEG om minimikrav för förbättring av arbetstagarnas säkerhet och hälsa inom utvinningsindustri ovan och under jord. Denna sektor omfattas också av rådets direktiv 92/91/EEG om minimikrav för förbättring av arbetstagarnas säkerhet och hälsa inom den del av utvinningsindustrin som utnyttjar borrhning. Det senare direktivets tillämpningsområde omfattar närmast oljeborrhning, som inte utövas i Finland.

Till de centrala minimidirektiven gällande arbetarskydd hör också rådets direktiv 89/654/EEG om minimikrav för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen samt Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/92/EG om minimikrav för förbättring av säkerhet och hälsa för arbetstagare som kan utsättas för fara orsakad av explosiv atmosfär. Det förstnämnda direktivet har satts i kraft i huvudsak genom statsrådets förordning om krav för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen (577/2003). Tillämpningsområdet för denna förordning omfattar emellertid inte byggnadsarbete, gruvdrift eller dagbrottsbrytning. Dessa typer av verksamhet regleras särskilt. Det sistnämnda direktivet tillämpas på dagbrottsbrytning och gruvdrift bara då brinnande vätskor eller gaser i gruvan eller dagbrottet orsakar fara i form av explosionsrisk.

2.2.2 Lagstiftningen i vissa länder

Sverige

Den allmänna lagen om arbetarskydd i Sverige är arbetsmiljölagen (1977:1160). Den är till sin natur en ramlag med bestämmelser på allmän nivå om arbetsmiljö och arbetarskydd. Med stöd av arbetsmiljölagen har en förordning utfärdats, arbetsmiljöförordningen (1977:1166). Utifrån förordningen har Arbetsmiljöverket utfärdat anvisningar om sprängnings- och brytningsarbete (Sprängarbete, Arbetsmiljöverkets föreskrifter om sprängarbete samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna AFS 2007:1). De innehåller anvisningar om bl.a. uppgörande av sprängplan, arbetsledning, hantering av explosiva varor på arbetsplatsen och olika arbetsmetoder. Sprängnings- och brytningsarbete och de ämnen som då ska användas omfattas också av vissa andra författningar. Lagen om brandfarliga och explosiva varor (2010:1011) gäller t.ex. framställning, hantering och import av explosiva varor. Syftet med den är att förebygga och begränsa olyckor som kan orsakas av sådana varor. Förordningen om brandfarliga och explosiva varor (2010:1075) har utfärdats med stöd av lagen.

I Sverige är hanteringen av explosiva varor tillståndspliktig verksamhet. I den nämnda förordningen ingår bestämmelser om tillstånden och ansökan om dem. Tillståndsmyndighet är antingen Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) eller den kommun inom vars område verksamheten bedrivs. Förutsättningen för att tillstånd att hantera explosiva varor ska beviljas är att en ansvarig person, en föreståndare, har utsetts för verksamheten. Tillståndsmyndigheten prövar om föreståndarens kompetens i varje enskilt fall utifrån sökandens utbildning och tidigare erfarenhet. Tillståndsmyndigheten ska också ta ställning till om sökanden är en lämplig med avseende på sina personliga egenskaper. Verksamhetens karaktär och omfattning är av betydelse vid bedömningen. Bland annat företagets storlek och om det är fråga om tillverkning eller hantering av produkter påverkar tillståndsprövningen.

I Sverige är utbildningen av laddare uppdelad på två utbildningslinjer: bergssprängare och borrhare. Man kan studera till bergssprängare vid två yrkesgymnasier. Teori och praktiska övningar varvas i studierna. Utöver studierna krävs två års praktik, varefter man kan få tillståndsbevis för yrket, sprängkort. Man kan också få sprängkort genom att avlägga en kurs och skaffa arbetserfarenhet under minst ett år. Den som vill få tillståndsbevis för borrhare börjar mestadels med att arbeta inom sådana uppgifter. Som alternativ kan man avlägga en kurs och har därefter möjlighet att få tillståndsbevis. Kurserna är koncentrerade till antingen arbete ovan eller under jord. Tillståndsbevis är en förutsättning för att få anställning vid auktoriserade bergssprängningsföretag. Tillståndsbeviset är i kraft i tio år, varefter en repetitionskurs måste avläggas.

Utöver utbildningarna till borrhare respektive bergssprängare finns det högskoleutbildning på området. Inom ramen för den kan man avlägga ingenjör- eller teknikerexamen. Studierna omfattar bl.a. tunnelsprängning, transport av farliga ämnen och avlägsnande av jordlager.

Dessutom har den som leder sprängningar i bebodda områden särskild behörighet som sprängarbas. För att få sådan behörighet krävs vissa kurser som behandlar arbetsledning och arbete under eller ovan jord. Kompetensbrevet är i kraft i tio år.

I Sverige krävs ADR-tillstånd (European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road) för transport av farliga ämnen. Tillstånden är av två olika slag beroende på i hur stora mängder och i vilket syfte ämnena transporteras.

RP 134/2015 rd

Norge

I Norge är brand- och explosionssäkerhetslagen (2002-06-14 nr 20: Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver, brann- og eksplosjonvernloven) den allmänna lag som berör den aktuella sektorn. Syftet med lagen är att skydda befolkningen mot sådana skador som orsakas av brandfarliga och explosiva varor. Med stöd av denna lag har det utfärdats en föreskrift där bl.a. utbildningen och arbetserfarenheten för personer som hanterar sprängämnen regleras närmare (FOR 2002-06-26 nr 922: Forskrift om håndtering av eksplosjonfarlig stoff). I föreskriften regleras också på ett allmänt plan bl.a. användningen av sprängämnen samt förutsättningarna för bergsprängning. Bergsprängningsverksamhet förutsätter att verksamhetsutövaren har ett tillräckligt antal certifierade bergsprängningsledare och bergsprängare. Därutöver finns särskilda bestämmelser om tekniskt sprängande, klyvning av sten och avlossande av salut. Ett kompetensbrev kan beviljas en person som avlagt ett föreskrivet prov och som uppfyller vissa alternativa villkor. Villkoren utgörs av en examen inom fjäll- eller bergssektorn eller ingenjörsexamen inom en relevant sektor, i kombination med ettårig arbetserfarenhet. Kompetensbrev kan också beviljas på grundval av vissa studier i kombination med två års arbetserfarenhet. Personer som har omfattande arbetserfarenhet men som saknar examen kan ansöka om tillstånd att avlägga examen.

För sprängningsledare finns en särskild kompetensklass. Kompetensbrev för sprängningsledare kan beviljas en person som har avlagt en kvalificerande kurs och ett prov. Dessutom krävs två års arbetserfarenhet eller sådan ingenjörsexamen som hänför sig till branschen kombinerad med ett års arbetserfarenhet.

Den myndighet som svarar för säkerheten är i Norge Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Denna myndighet behandlar bl.a. tillståndsärenden som berör sprängämnen och brandfarliga ämnen samt transport av sådana ämnen. I vissa fall ska tillstånd sökas hos polisen.

Danmark

I Danmark finns bestämmelser om användning, tillverkning, marknadsföring och förvaring av sprängämnen i sprängämneslagen (Bekendtgørelse om eksplosivstoffer BEK nr 362 af 15/05/2008). Enligt denna lag får sprängningsarbete utföras bara av personer som har tillräcklig yrkesskicklighet för detta. Tillstånd till användning av sprängämnen kan beviljas en person som har avlagt en sådan grundkurs angående sprängämnen som godkänts av Danmarks justitieministerium, eller på något annat sätt kan visa att han eller hon har erforderlig yrkesskicklighet. Personen i fråga ska dessutom ha fyllt 18 år, och det får inte föreligga sådana omständigheter på grundval av vilka det skulle vara tvivelaktigt att utfärda tillståndet. För anskaffning och användning av sprängämnen behövs tillstånd av polischefen.

Tyskland

Till den relevanta lagstiftningen inom området hör i Tyskland bl.a. sprängämneslagen (Gesetz über explosionsgefährliche Stoffe), gruvlagen, förordningen om transport av farliga ämnen och industrisäkerhetslagen. Med tanke på beviljandet av tillståndsbrev är sprängämneslagen den viktigaste lagen. Enligt denna lag behöver ett företag som bedriver sprängnings- och brytningsarbete tillstånd för utövning av denna verksamhet. En person som utför sprängningsarbete behöver likaså ett tillståndsbrev. För att tillstånd ska beviljas förutsätts det att personen i fråga kan betraktas som tillförlitlig, vilket innebär att sökanden inte får ha brottslig bakgrund. Sökanden ska i fysiskt och psykiskt avseende vara lämplig för arbetet samt ha fyllt minst 21 år. Sökanden ska också ha viss utbildning.

Utbildningen varierar beroende på vilken bransch sökanden vill rikta in sig på. Utbildning är dessutom indelad i grundnivå och specialnivå. Grundkurser ordnas bl.a. i fråga om transport av explosiva varor (ADR), sprängningar ovan jord, sprängningar under jord/tunnelsprängningar och tillverkning av explosiva varor. Specialkurser ordnas bl.a. i fråga om sprängning av is, sprängning av heta ämnen och sprängning under vatten. För användare av pyrotekniska artiklar finns särskilda kurser. I Tyskland ordnas utbildningen i huvudsak av privata aktörer. Dessa aktörer behöver myndighetstillstånd för att ordna kurserna. För kurserna gäller vissa minimitimaltal och läroplaner. Alla kurser omfattar ett skriftligt och ett muntligt prov samt i flera fall också ett praktiskt test. Proven ordnas i samarbete mellan kursanordnaren och en statlig myndighet. För antagning till en kurs förutsätts det i allmänhet att personen i fråga har utfört assisterande sprängnings- och brytningsarbete innan han eller hon deltar i kursen. Det kan t.ex. krävas att en person har deltagit i 50 sprängningar eller, då det är fråga om kurser i pyroteknik, i 26 fyrverkerier. För deltagande i fortsättningskurser krävs i allmänhet tilläggspraktik. Tillståndet är gällande i fem år. Innan tillståndets giltighetstid löper ut ska tillståndshavaren delta i en repetitionskurs. Kurser får ordnas bara av sådana aktörer som fått tillstånd till det.

2.3 Bedömning av nuläget

Enligt den gällande lagstiftningen är kompetensbrev för laddare gällande i tio år. I ett yrke där det ställs höga krav på säkerheten vid arbetet kan denna tid betraktas som relativt lång. När det gäller yrket som laddare accentueras å andra sidan också det faktum att man blir kvalificerad för arbetet genom att utföra det. Utbildningen ger bara en grund för utvecklandet av yrkeskickligheten. Kompetensbrevets giltighet upphör då innehavaren fyller 65 år, men genom dispens är det möjligt att förlänga giltighetstiden. Den föreskrivna åldersgränsen kan inte betraktas som särskilt hög.

Generellt avviker den finska klassificeringen av kompetensbrev från den klassificering som gäller i många andra länder, i och med att man i Finland med ett och samma kompetensbrev får arbeta både ovan jord och under jord. Arbeten ovan och under jord skiljer sig nämligen i vissa avseenden avsevärt från varandra.

Den gällande indelningen av kompetensbrev i kompetensbrev för sprängare, laddare och överladdare kan inte längre anses vara helt tidsenlig. De nuvarande kompetensklasserna för laddare innefattar inte någon kompetensklass för sådana personer som arbetar i planerings- och ledningsuppgifter. I många andra länder har denna typ av kompetens definierats särskilt. Enligt 8 § i statsrådets förordning om säkerheten vid sprängnings- och brytningsarbeten övervakas sprängningsarbetet på arbetsplatsen av sprängarbaser. Då sprängningsarbeten utförs på ett bebott område någon annanstans än i en gruva ska sprängarbaser ha kompetensbrev för överladdare. I annat sprängningsarbete ska sprängarbaser ha kompetensbrev för laddare. Dessutom krävs det att sprängarbaser ska ha viss arbetserfarenhet. I den gällande lagstiftningen förutsätts det alltså inte att personer som arbetar i ledningsuppgifter ska ha särskild utbildning för dessa uppgifter. I och med att det föreslås särskild utbildning för uppgifterna förväntas emellertid kunnandet öka, vilket även främjar säkerheten på arbetsplatserna.

När det gäller klassificeringen av sprängare utgörs en specialgrupp av sådana laddare med kompetens att avfyra effekter som hör till klass E. Det arbete som utförs av laddare med kompetens att avfyra effekter skiljer sig väsentligt från annat sprängningsarbete. I avvikelse från andra innehavare av kompetensbrev för laddare arbetar laddare med kompetens att avfyra effekter med teaterföreställningar, filmproduktioner och andra motsvarande evenemang, där avsikten är att skapa specialeffekter med hjälp av explosiva varor. För denna grupps del kan t.ex. det gällande utbildningssystemet inte anses vara helt ändamålsenligt, utan man borde ta större hänsyn till denna specialgrupp än vad som är fallet för närvarande.

RP 134/2015 rd

I lagen om laddare anges en åldersgräns på minst 20 år för att en person ska kunna beviljas kompetensbrev för laddare. Detta utgör ett undantag från de allmänna ålderskraven. Åldersgränsen kan emellertid motiveras med arbetets allmänfarliga karaktär. Åldersgränsen behövs även i fortsättningen.

När det gäller arbetserfarenheten bedömer den myndighet som beviljar kompetensbrevet huruvida sökanden har sådan tillräcklig arbetserfarenhet som krävs enligt lagstiftningen. I praktiken utförs denna bedömning på grundval av de arbetsintyg som sökanden lämnat in. Av de gällande bestämmelserna framgår det emellertid inte hurdant arbete som ger sådan arbetserfarenhet som utgör en förutsättning för att kompetensbrev ska beviljas. Det arbete som utförs på brytningsarbetsplatser kan också vara annat arbete än direkt arbete med explosiva varor. Det kan t.ex. vara fråga om olika typer av assisterande arbeten och flyttning av stenmaterial. I de gällande bestämmelserna fastställs inte några noggranna krav på arbetserfarenhetens art. Det finns emellertid behov av att definiera hurdant arbete som ger sådan arbetserfarenhet som krävs för ett kompetensbrev.

Enligt de gällande bestämmelserna bedöms hälsotillståndet hos en innehavare av kompetensbrev för laddare närmast i samband med förnyande av kompetensbrevet. För närvarande får den myndighet som beviljar kompetensbrev i princip inte information om sådana förändringar som skett i innehavarens hälsotillstånd under kompetensbrevets giltighetstid och som är av betydelse med avseende på lämpligheten som laddare. Eftersom den gällande lagen om laddare inte innehåller någon paragraf som ger rätt att lämna ut information, är det inte möjligt att lämna ut sådana uppgifter om en persons hälsotillstånd som finns hos företagshälsovården eller på andra håll i patientregister inom hälso- och sjukvården, om inte den person som skyddas av tystnadsplikten ger sitt samtycke till det. Läkarna borde emellertid ha möjlighet att underätta den myndighet som beviljar kompetensbrev om sådana väsentliga förändringar i en persons hälsotillstånd som kan påverka personens lämplighet för arbetet som laddare.

Fram till slutet av år 2014 bedömdes en persons lämplighet som laddare närmast med stöd av ett utlåtande av polisen. I praktiken sände den myndighet som beviljar kompetensbrev polisen en lista över dem som ansökt om kompetensbrev, varefter polisen gav ett utlåtande om de personer i vars bakgrund det uppdragats något som tydde på att personerna var olämpliga för arbete som laddare. Denna praxis grundade sig på polislagens bestämmelser. Sedan ingången av år 2015 har det krävts att en begränsad säkerhetsutredning ska skaffas angående de personer som ansöker om kompetensbrev för laddare.

I lagen om laddare finns en mycket allmänt utformad bestämmelse om de situationer där ett kompetensbrev för laddare kan återkallas. Enligt lagen kan ett kompetensbrev återkallas om kompetenskraven inte längre uppfylls. Återkallandet av ett kompetensbrev hänför sig ofta till sådana situationer där en person bryter mot arbetarskyddsbestämmelserna och därmed orsakar fara för andra människors liv och hälsa. Återkallandet kan också föranledas av den berörda personens hälsa eller lämplighet. En person kan befinna sig i en sådan livssituation där livshandlingen kan påverka hans eller hennes förmåga att vara verksam som laddare och utföra arbete som laddare på ett tryggt sätt. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis ansett att det med avseende på att lagstiftningen ska vara proportionerlig är nödvändigt att möjligheten att återkalla näringstillstånd förutsätter att det förekommit allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelse och att eventuella anmärkningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna har åtgärdats. För närvarande är det inte möjligt att temporärt återkalla kompetensbrev för laddare. Med hjälp av temporärt återkallande skulle det emellertid vara möjligt att vid behov snabbt ingripa i kompetensbrevets giltighet. Bestämmelser om temporärt återkallande av vissa andra tillstånd finns t.ex. i 29 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), 9 § i skjutvapenlagen (1/1998), 19 § i lagen om yrkeskompetens för taxiförare (695/2009) och 70 § i körkortslagen (386/2011).

RP 134/2015 rd

För närvarande inleds förnyandet av kompetensbrev för laddare genom en anmälan till en repetitionskurs. Därigenom får myndigheterna emellertid inte direkt information om att förnyandet har inletts, utan informationsgången är beroende av att anordnaren av repetitionskursen vidarebefordrar informationen. Detta arrangemang kan inte betraktas som ändamålsenligt.

I de bestämmelser om utbildning som ingår i lagstiftningen om laddare konstateras det att utbildningens innehåll fastställs av ministeriet. I praktiken har den nuvarande laddarutbildningens innehåll utformats på grundval av social- och hälsovårdsministeriets arbetsgruppspromemoria SHM 2000:22, som utarbetats av den arbetsgrupp som utredde moderniseringen av utbildningssystemet och behörighetskraven för laddare, den s.k. PAKO-promemorian. Denna promemoria innehåller modellprogram för laddarkurserna. Kursernas timantal har för laddarnas och överladdarnas del fastställts genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Utbildningen för laddare och det förhör som hör till utbildningen utgör inte en del av det allmänna examens- och utbildningssystemet och dessa är således inte underordnade undervisnings- och kulturministeriet eller Utbildningsstyrelsen. Utbildningen för laddare har emellertid beröringspunkter med det allmänna examenssystemet. Som en del av yrkesexamen inom markanläggningsbranschen är det möjligt att avlägga yrkesexamen för laddare, vilken är en sådan fristående examen som avses i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998). Till en fristående examen hör bl.a. styrkande av grunderna för yrkesexamen, en examenskommission som svarar för yrkesexamina, avtal med examensförrättaren och en eventuell förberedande kurs. För närvarande krävs inte arbetserfarenhet för en yrkesexamen, medan kravet på arbetserfarenhet däremot har ansetts väsentligt i samband med beviljandet av kompetensbrev för laddare. Det har bl.a. av denna orsak ansetts problematiskt att helt och hållet gå över till yrkesexamenssystemet.

Det har uppdagats vissa behov av uppdateringar av det nuvarande kurssystemet. I samband med lagberedningen har det varit motiverat att låta nämnden för laddarutbildning utreda huruvida den ovan nämnda PAKO-promemorian gällande utbildningssystemet fortfarande är tidsenlig samt göra behövliga uppdateringar i fråga om utbildningens innehåll. Vidare är den gällande lagstiftningen inte i alla avseenden heltäckande när det gäller säkerställandet av utbildningens kvalitet. Den gällande lagstiftningen innehåller inte bestämmelser om styrning eller övervakning av utbildningen. I detta sammanhang är det också fråga om studerandenas rätt till högklassig undervisning. Det finns således behov av mer heltäckande bestämmelser.

I de gällande bestämmelserna definieras inte heller rättigheterna eller skyldigheterna för den examinator som svarar för examensprovet för laddare. Det har varken i den gällande lagen om laddare eller i dess förarbeten preciserats huruvida det för examinatorsuppdragets del är fråga om att en privat aktör i enlighet med 124 § i grundlagen anförtros en offentlig förvaltningsuppgift. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. För att man ska kunna säkerställa att rättsskyddet och kraven på god förvaltning tillgodoses förutsätts det att de allmänna lagar som berör förvaltningen iaktas vid ärendenas behandling samt att de personer som behandlar ärendena handlar under tjänsteansvar. I den gällande lagen finns inte heller några bestämmelser om rättigheterna för dem som deltar i examensprovet, t.ex. om huruvida det är möjligt att söka ändring i ett beslut om att en prestation har underkänts.

Enligt den gällande lagstiftningen om laddare kan sådan utbildning som krävs för kompetensbrev skaffas förutom genom laddarutbildning även genom diplomingenjör-, ingenjör-, tekniker- eller annan motsvarande teknisk examen, om studierna innefattar tillräckliga kunskaper. De utbildningar som ges vid olika läroinrättningar och de studiepoäng som ges för utbildning-

arna skiljer sig emellertid från varandra. För närvarande skapar uttrycket ”tillräckliga kunskaper” oklarhet om vilka kunskaper som motsvarar laddarutbildningen.

Befogenheterna och förpliktelseerna för nämnden för laddarutbildning har inte heller definierats i de gällande bestämmelserna. Den som leder en laddarkurs ska informera nämnden för laddarutbildning om kursprogrammet och om utbildarna vid kursen. Enligt de gällande bestämmelserna är nämndens roll att fungera som expertorgan och ta emot ovan avsedda anmälningar. Av den gällande lagen framgår det t.ex. inte vilka faktiska möjligheter nämnden har att befatta sig med anordnandet av en kurs eller med kursens innehåll. Nämnden har t.ex. inte befogenheter att kräva ändringar i kursinnehållet eller att hindra att en kurs ordnas ifall det skulle konstateras att kursprogrammet inte är ändamålsenligt och att kursen inte ger tillräcklig utbildning för arbetet som laddare. I praktiken kan nämnden meddela sin uppfattning till kursanordnaren och tillståndsmyndigheten. Det finns således skäl att reglera nämndens uppgifter och befogenheter noggrannare än för närvarande.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Det viktigaste målet med propositionen är att förnya lagstiftningen om laddare så att den blir en tidsenlig helhet som uppfyller grundlagens krav, och där aspekter som berör arbetarskyddet förenas med aspekter som hänför sig till den allmänna säkerheten. I många avseenden har myndigheterna hittills iakttagit goda förfaranden, som emellertid inte i sin helhet har reglerats i lagstiftningen. De viktigaste förslagen berör bestämmelserna om beviljande, återkallande och förnyande av kompetensbrev. Bestämmelserna om utbildning ska delvis förnyas. Dessutom föreslås det att kompetensbrevklasserna för laddare ska förnyas. Lagförslaget innehåller också bestämmelser om registret över kompetensbrev för laddare, utlämnandet av uppgifter ur registret, förfarandet för sökande av kompetensbrev, anmälningsförfaranden och ändringssökande. Lagförslaget innefattar även vissa nya definitioner och förtydliganden av vissa termer.

Förutsättningarna för beviljande av kompetensbrev (ålder, utbildning, arbetserfarenhet, lämplig hälsa och övrig lämplighet) ska definieras noggrannare än för närvarande. Framför allt ska bestämmelserna om övrig lämplighet preciseras. Lagen föreslås innehålla bestämmelser om att vissa typer av brottslig bakgrund eller beteende som äventyrar personens egen eller andras säkerhet ska utgöra hinder för beviljandet av kompetensbrev. Det kan vara fråga om en persons beteende antingen i arbetet eller i privatlivet. Lämpligheten och de övriga förutsättningarna för beviljande av kompetensbrev ska bedömas bl.a. på grundval av en sådan begränsad säkerhetsutredning som avses i säkerhetsutredningslagen, vid behov med stöd av ett sådant utlåtande av polisen som avses i polislagen, och med stöd av uppgifter som erhållits i samband med arbetarskyddsmyndighetens tillsyn.

Kompetensbrev ska beviljas för fem år i sänder. Det förkortade intervallet för förnyande av kompetensbreven kan motiveras med säkerhetsaspekter. I fortsättningen ska laddare genomgå en repetitionskurs med fem års mellanrum och de kommer därmed att ha bättre kännedom om de ändringar som skett i lagstiftningen. Den tidpunkt vid vilken arbetserfarenheten ska vara förvärvat ska också granskas, och åtminstone en del av erfarenheten ska ha förvärvats under den senaste tiden. På detta sätt ser man till att arbetet som laddare utförs av personer med god och tidsenlig yrkesskicklighet. Också många andra typer av certifikat som krävs i samband med byggarbete (t.ex. arbetarskyddskort) är gällande i fem år. I den arbetsgrupp som svarade för beredningen av propositionen ansåg emellertid representanten för Företagarna i Finland att ett lämpligare intervall för förnyande av kompetensbreven skulle vara tio år, liksom för närvarande, eller t.ex. sju år. Representanten för Företagarna i Finland ansåg att förslaget om att kompetensbreven ska förnyas med fem års mellanrum inte kommer att leda till att de eftersträvade målen nås. Det förkortade förnyelseintervallet ansågs medföra oskäliga tilläggskost-

RP 134/2015 rd

nader i synnerhet för små företag inom branschen och försämra konkurrenskraften för finska företag.

Vidare ska bestämmelserna om återkallande av kompetensbrev preciseras i förhållande till nuläget. Ett kompetensbrev ska kunna återkallas för viss tid eller tills vidare. Istället för att återkalla ett kompetensbrev ska det också vara möjligt att ge kompetensbrevets innehavare en anmärkning. Ett kompetensbrev ska även kunna återkallas temporärt för en kort tid. Temporärt återkallande kommer i praktiken i fråga i situationer där det krävs att myndigheterna reagerar snabbt. En sådan situation kan föreligga t.ex. då det inträffat en olycka på en sprängningsarbetsplats och det finns skäl att återkalla en persons kompetensbrev för att garantera andra människors säkerhet.

I beredningsskedet har en viktig målsättning också varit att utreda huruvida utbildningen är tidsenlig. I samband med beredningen har man grundligt utrett möjligheterna att övergå till yrkesexamenssystemet för laddarutbildningens del. Examen inom markanläggningsbranschen innefattar helheter som skulle lämpa sig tämligen väl för laddare och överladdare, men för sprängare finns det däremot inte några färdiga utbildningshelheter. Ett centralt problem vid en eventuell övergång till yrkesexamenssystemet är emellertid att det inom ramen för det gällande yrkesexamenssystemet inte kan ställas krav på att de som avlägger yrkesexamen ska ha arbetserfarenhet, medan den kompetens som erhålls genom arbetserfarenhet utgör en av de centralaste faktorerna i samband med förvärvandet av yrkesskicklighet som laddare. Utbildningen ger en grund för arbetet, men det är först genom arbetserfarenhet som sådant kunnande förvärvas som behövs i yrket. Yrkesexamen lämpar sig därför dåligt som examen för dem som träder in i branschen. Vidare har det ansetts viktigt att arbetarskyddsmyndigheten även i fortsättningen ska vara den aktör som bedömer och övervakar utbildningen. Arbetarskyddsmyndighetens kännedom om arbetarskyddssektorn har ansetts vara dess styrka och därmed har arbetarskyddet beaktats väl i samband med utbildningen. Utredningen resulterade i att det mest välfungerande alternativet konstaterades vara att utveckla det gällande utbildningssystemet och ge arbetarskyddsmyndigheten bättre möjligheter än för närvarande att styra utbildningen. Utbildningen ska i fortsättningen bestå av liknande kurser och förhör som för närvarande.

Klassificeringen av kompetensbrevens ska delvis förnyas. Kompetensbrevens för laddare och överladdare ska kvarstå, men beteckningen laddare ska ersättas med äldre laddare. De gällande sprängarklasserna grundar sig däremot inte på någon lagstiftning, utan de har utformats genom den praxis som tillämpats. Från den gällande sprängarklassen E (effektdetonationer och sprängningsarbeten i laboratorier) ska effektdetonationer särskiljas till en särskild kompetensbrevklass. Övriga sprängare ska i fortsättningen ha beteckningen yngre laddare. Vidare ska kompetensbrevklasserna utökas med en helt ny kompetensklass för ansvarig sprängarbetsledare. Med hjälp av den nya kompetensklassen betonas den planmässighet som krävs vid sprängningsarbete samt ledningen av arbetet. De som beviljas kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare ska ha bättre beredskap för dessa uppgifter än för närvarande.

I propositionen definieras också den anmälningsrätt och anmälningsskyldighet som åläggs vissa aktörer. I vissa situationer ska både kompetensbrevets innehavare själv och polisen ha anmälningsskyldighet gentemot arbetarskyddsmyndigheten. Utöver anmälningsskyldigheten ska dessutom arbetsgivare och yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ha anmälningsrätt beträffande faktorer som eventuellt kan inverka på kompetensbrevets giltighet i sådana situationer där det kommit fram att en person inte nödvändigtvis längre är lämplig att arbeta med explosiva varor.

Lagförslaget innehåller också bestämmelser om registret över kompetensbrev för laddare och om utlämnandet av uppgifter ur registret. Arbetarskyddsmyndigheten ska föra ett register över innehavarna av kompetensbrev, i vilket vissa specifika uppgifter ska införas. Uppgifterna ska

förvaras i fem år efter att kompetensbrevets giltighetstid har löpt ut. Uppgifter ska kunna lämnas ut till myndigheter i Finland och i EU- och EES-stater med hjälp av en teknisk anslutning eller på något annat elektroniskt sätt, för utförande av myndighetsuppgifter. På utlämnandet av uppgifter tillämpas i övrigt personuppgiftslagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Lagförslaget innehåller också bestämmelser om ändringssökande.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionens ekonomiska konsekvenser riktar sig mot de företag som tillhandahåller service och utbildning inom branschen. Enligt statistikcentralen arbetar 5 500 personer i Finland i gruv- och brytningsarbete. Största delen av dessa förutsätts ha kompetensbrev för laddare. Enligt uppgifter från branschens arbetsgivarförbund Infra ry har förbundet något färre än 200 medlemsföretag. Enligt statistiken har ca 300 företag uppgett brytningsarbeten som sitt verksamhetsområde och ca 20 sprängningsarbeten. Därutöver finns det även småskaligare verksamhet och andra typer av näringsverksamhet som hänför sig till branschen, t.ex. röjningsarbeten som utförs av jordbrukare. Det är utmärkande för denna bransch att företagen inom branschen är relativt små, vilket innebär att kostnadseffekterna till största delen kommer att rikta sig mot små och medelstora företag.

Företagen orsakas kostnader av de avgifter som tas ut för beviljandet av kompetensbrev, av avgifterna för den repetitionskurs som utgör en förutsättning för förnyande av kompetensbrevet samt av att de personer som deltar i kurserna är frånvarande från arbetet. Tilläggskostnader kommer att orsakas av att kompetensbrev enligt lagförslaget i fortsättningen ska förnyas vart femte år istället för vart tionde år, vilket är fallet för närvarande. Enligt statsrådets förordning om avgifter till regionförvaltningsverken åren 2014 och 2015 (1092/2013) kostar ett kompetensbrev för närvarande 230 euro. Under de senaste åren har det utfärdats ca 550 kompetensbrev per år.

Utbildningen betalas i allmänhet av arbetsgivaren. Repetitionskursen räcker en dag. Kostnadseffekterna är bestående eftersom kompetensbrev i fortsättningen ska förnyas med fem års mellanrum. Arbetstagarna får utbildning i användningen av explosiva varor också av varuleverantörerna, vilket inte medför avgifter för arbetsgivarna. Med hjälp av den utbildning som ges av varuleverantörerna är det emellertid inte möjligt att täcka utbildningsbehovet i sin helhet. Utöver kursavgifterna kommer företagen att orsakas inkomstbortfall i och med att arbetstagarna inte utför förvärsarbete under utbildningsdagen. Enligt uppskattningarna är det fråga om kostnader på 1 000–1 500 euro/dag/arbetstagare. Skyldigheten att delta i utbildning oftare än förut kan emellertid inte enbart betraktas som en utgiftspost, utan den ökar också arbetstagarnas kunskaper och yrkesskicklighet. Därigenom minskar således även risken för olyckor. De olyckor som inträffat inom branschen har orsakat ekonomiska förluster i och med avbrott i arbetet och utbetalning av skadestånd.

Kostnader orsakas också av inhämtandet av det läkarutlåtande som krävs i samband med en ansökan om kompetensbrev. Kostnader orsakas både av den tidspellan som orsakas av inhämtandet av utlåtandet och av utgifterna för själva utlåtandet. Företagarna ansvarar själva för dessa kostnader och arbetsgivarna står ofta för kostnaderna för sina arbetstagares läkarutlåtanden.

Kravet på att kompetensbrev ska förnyas med kortare intervall än förut har däremot positiva ekonomiska konsekvenser för de aktörer som ordnar kurser för laddare. För närvarande finns det ca tio aktörer som tillhandahåller utbildning för laddare. En del av utbildningsanordnarna är läroinrättningar, medan en del är privata företag.

Det faktum att kompetensbrev ska förnyas oftare än förut kan å andra sidan minska antalet nya företag som etablerar sig inom branschen och därmed försvaga konkurrensen. På grund av tillståndprocesserna kan det hända att en del av företagen och de personer som arbetar vid företagen underlåter att ansöka om kompetensbrev. Det kortare intervallet för förnyande av kompetensbrev kan emellertid motiveras med att detta ökar säkerheten på arbetsplatserna och i samband med utförandet av arbetet. Syftet med förkortandet av intervallet för förnyande av kompetensbrev är att den aktuella typen av arbete ska utföras bara av personer med sådan tidsenlig yrkesskicklighet som krävs för att arbetet ska kunna utföras tryggt.

Propositionens konsekvenser riktar sig framför allt mot finska företag. Inom branschen finns i någon mån också utländsk arbetskraft, men oftast är det fråga om arbetstagare som är anställda av finska företag. Vissa uppgifter inom branschen är emellertid till sin karaktär sådana som kräver särskilt kunnande, varvid utländsk arbetskraft behövt anlitas i brådskande situationer. Konsekvenserna för företagen utgör en följd av den nya regleringen. De föreslagna ändringarna berör i huvudsak företagens egna åtgärder.

4.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Kompetensbrev beviljas för närvarande centraliserat av ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. Förslaget om att kompetensbrev ska förnyas med fem års mellanrum medför således konsekvenser för arbetarskyddsmyndigheterna. Konsekvenserna riktar sig mot den arbetarskyddsmyndighet som beviljar kompetensbrev, dvs. ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. Propositionen medför en ökning av arbetsmängden vid denna myndighet. I och med att intervallet för förnyande av kompetensbrev förkortas från tio år till fem år kommer fler ansökningar än förut att bli föremål för behandling hos myndigheten. Det kan emellertid förväntas att en viss mängd personer kommer att lämna ansökan ogjord, eftersom det förkortade intervallet för förnyande av kompetensbrev medför ökade kostnader. De som eventuellt kommer att lämna ansökan ogjord är sådana personer som inte nödvändigtvis behöver kompetensbrevet i sin yrkesverksamhet. Till dessa hör t.ex. personer som fått sin utbildning under sin militärtjänstgöring och ansöker om kompetensbrev med stöd av denna utbildning men sedan söker sig till någon annan bransch i arbetslivet. Också sådana personer som inte har laddararbete som huvudsyssla kanske låter bli att förnya kompetensbrevet. Till dessa hör t.ex. jordbrukare som inte behöver kompetensbrev för laddare i sin näringsverksamhet och som beslutar sig för att i fortsättningen upphandla behövliga tjänster hos andra.

Största delen av ansökningarna är rutinärenden. I propositionen har man strävat efter att precisera omfattningen av myndigheternas prövningsrätt, vilket förväntas leda till att den tid som används för behandlingen av ansökningar förkortas. Då förfarandena och tolkningsriktlinjerna hunnit bli etablerade kommer den tid som används för behandlingen av ansökningar att förkortas ytterligare. I inledningsskedet kommer ibruktagandet av de nya prövningskriterierna dock förmodligen att öka den tid som arbetarskyddsmyndigheterna lägger ner på processen för beviljande av kompetensbrev. I inledningsskedet förväntas också en ökning av ansökningarnas antal, eftersom alla kompetensbrev ska förnyas inom fem år efter lagens ikraftträdande.

Den kursanmälan som för närvarande ska lämnas in till nämnden för laddarutbildning ska i fortsättningen lämnas in till Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. I praktiken har anmälningarna tagits emot av de tjänstemän inom arbetarskyddsförvaltningen som är medlemmar i nämnden för laddarutbildning, vilket innebär att verksamheten i praktiken kommer att vara oförändrad och inte medföra någon ökning av myndigheternas arbetsmängd. Kursanmälan ska innehålla uppgifter bl.a. om examinatorn och datumet för förhöret. Vid behov ska myndigheten ha möjlighet att anvisa en annan examinator för en viss kurs. Hittills har det årligen ordnats 25–30 kurser för sprängare, 15–20 kurser för laddare och 5–10 kurser för överlad-

RP 134/2015 rd

dare. Varje år har det också ordnats 25–30 repetitionskurser. Dessutom ordnar försvarsmakten årligen 20–24 kurser för sprängare och laddare samt 3–5 repetitionskurser.

I lagförslaget anförtros arbetarskyddsmyndigheten nya uppgifter också i samband med återkallande och temporärt återkallande av kompetensbrev samt meddelande av anmärkningar. Dessa åtgärder uppskattas emellertid inte medföra något betydande tilläggsarbete, eftersom de kommer att aktualiseras sällan. Dessutom är det redan för närvarande möjligt att återkalla kompetensbrev. Arbetarskyddsmyndigheten ska enligt förslaget även ha möjlighet att delta i eller begära att någon annan aktör i styrningssyfte ska delta i utbildningen. Detta kommer i viss mån att öka arbetarskyddsmyndighetens uppgifter.

Arbetarskyddsmyndigheterna, dvs. regionförvaltningsverkens ansvarsområde för arbetarskyddet, ska utöva tillsyn över den föreslagna lagen. Det är inte fråga om en ny tillsynsuppgift, eftersom arbetarskyddsmyndigheterna redan för närvarande övervakar att arbetarskyddsbestämmelserna iakttas på arbetsplatserna. Tillsynen över lagen medför inte några organisatoriska eller andra konsekvenser för arbetarskyddsmyndigheterna.

Propositionen påverkar även polismyndigheternas verksamhet, eftersom polisen i fortsättningen ska vara skyldig att meddela arbetarskyddsmyndigheterna om sådana omständigheter som kommit till dess kännedom och som kan påverka giltigheten för ett kompetensbrev. I praktiken kommer denna uppgift inte att medföra något betydande tilläggsarbete. I enlighet med den säkerhetsutredningslag som trädde i kraft vid ingången av år 2015 och den ändring av 2 a § i lagen om laddare som trädde i kraft samtidigt gör polisen för närvarande en begränsad säkerhetsutredning i fråga om dem som ansöker om kompetensbrev för laddare. Arbetarskyddsmyndigheten har dessutom redan nu möjlighet att be polisen ge ett utlåtande om innehavaren av ett kompetensbrev.

5 Beredningen av propositionen

I den delegation som social- och hälsovårdsministeriet tillsatt för att bereda arbetarskyddsbestämmelser diskuterades under åren 2011–2012 behovet av att stifta en helt ny lag om laddare. Vid social- och hälsovårdsministeriets arbetarskyddsavdelning utarbetades i slutet av år 2012 som tjänsteuppdrag en bakgrundspromemoria med en redogörelse för behoven av lagändringar. I promemorian konstaterades det bl.a. att det fanns skäl att tillsätta en trepartsarbetsgrupp för att bereda en totalreform av lagstiftningen om laddare.

Social- och hälsovårdsminister Paula Risikko tillsatte 17.6.2013 en arbetsgrupp för att bereda en reform av lagstiftningen. Arbetsgruppens mandat löpte ut 17.6.2014 men förlängdes till 28.2.2015. Arbetsgruppen hade till uppgift att utarbeta ett motiverat förslag till en ny lag om laddare i form av en regeringsproposition. I arbetsgruppen fanns representanter för social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, arbets- och näringsministeriet, Finlands Näringsliv, Infra ry, Företagarna i Finland, Byggnadsförbundet rf, Fackförbundet Pro samt ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. I samband med sitt arbete hörde arbetsgruppen antingen skriftligen eller muntligen justitieministeriet, dataombudsmannens byrå, Utbildningsstyrelsen, Säkerhets- och kemikalieverket Tukes, Pyrotekniset ry, polisen, skyddspolisen och sakkunniga i fråga om utbildningen för laddare. Arbetsgruppen sammanträdde sammanlagt 26 gånger.

Remissyttranden och hur de har beaktats

Social- och hälsovårdsministeriet begärde remissyttranden om propositionen av justitieministeriet, inrikesministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, arbets- och näringsministeriet, försvarsministeriet, Utbildningsstyrelsen, Polisstyrelsen, skyddspolisen, Polisinrättningen i Inre Finland, dataombudsmannens byrå, Säkerhets- och kemikalieverket Tukes, Arbetshälsoinstitutet, regionförvaltningsverkens ansvarsområde för arbetarskyddet, Finlands Näringsliv, Finlands Fackförbunds Centralorganisation, Tjänstemannacentralorganisationen STTK, Akava, Företagarna i Finland, Infra ry, Byggnadsförbundet rf, Fackförbundet Pro, Finlands Läkareförbund, Pyrotekniset ry, Vuoriteknikot ry, Koneyrittäjät, Aalto-universitetet, Saimens yrkeshögskola, Tavastlands yrkeshögskola, Amiedu, yrkesutbildningscentralen i Jalasjärvi, vuxenutbildningscentralen i Norra Karelen, nämnden för laddarutbildning samt de examinatorer för laddarexamina som utsetts av social- och hälsovårdsministeriet.

Till social- och hälsovårdsministeriet inlämnades 29 remissyttranden. Remissinstanserna hade särskilt ombetts yttra sig om kompetensbrevens giltighetstid, kompetensen för ansvariga sprängarbetsledare och indelningen av kompetensen i enlighet med arbetsförhållandena. I remissyttrandena hade dessa frågor därmed uppmärksammats särskilt. I yttrandena ansågs det vara motiverat att lagstiftningen om laddare förnyas och att bl.a. utbildningssystemet utvärderas och utvecklas. Det konstaterades att reformen behövs också med tanke på den allmänna säkerheten.

I största delen av remissyttrandena understöddes förkortandet av kompetensbrevens giltighetstid från tio år till fem år. I vissa yttranden ansågs det emellertid vara onödigt att förkorta giltighetstiden och att de fördelar som eftersträvas genom förkortningen förmodligen inte kommer att nås. Det konstaterades att förkortandet av giltighetstiden medför störningar i det egentliga arbetet i synnerhet i små företag. I remissyttrandena konstaterades det även att frågor som är av större betydelse än giltighetstidens längd är att informationsgången mellan myndigheterna bör säkerställas och att det vid behov ska finnas möjligheter att återkalla ett kompetensbrev om det finns grundad anledning till det. Kompetensbrevets giltighetstid uppmärksammades också med avseende på säkerheten i samband med utförandet av sprängningsarbete, och det konstaterades att det inte nödvändigtvis finns behov av att förkorta giltighetstiden ifall man på något annat sätt kan säkerställa att innehavarna av kompetensbrev upprätthåller sin yrkesskicklighet under kompetensbrevets hela giltighetstid. Det framhölls även att den föreslagna ändringen kommer att öka myndigheternas rutinartade arbetsuppgifter.

Förslaget om en ny kompetensbrevklass för ansvarig sprängarbetsledare betraktades som ett gott förslag som förbättrar säkerheten. Det konstaterades att den nya kompetensbrevklassen och den därmed förknippade utbildningen kommer att öka planmässigheten på arbetsplatserna. I vissa remissyttranden ansågs däremot den nya kompetensbrevklassen inte behövlig. I en del av yttrandena konstaterades det å andra sidan att en person som ansöker om kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare på grundval av ingenjörsutbildning eller motsvarande utbildning inte ska ha rätt att använda eller hantera explosiva varor eftersom personen i fråga inte nödvändigtvis har kunnande för detta. Det framhölls även att dessa personer borde skaffa bas-kunnande i hantering av explosiva varor t.ex. genom att delta i en kurs för sprängare.

I remissyttrandena förordades kompetensbrevens indelning i enlighet med arbetsförhållandena, vilket ansågs förbättra säkerheten. Å andra sidan framfördes det också i vissa yttranden att denna indelning inte är behövlig och att den gör det svårare för laddarna att flytta över från en uppgift till en annan. I yttrandena betraktades den gällande indelningen i olika sprängarklasser delvis som onödig. Det föreslogs att det i fortsättningen ska finnas två klasser för sprängare: dels laddare med kompetens att avfyra effekter och dels andra sprängare. I ett utlåtande föreslogs det för utbildningens del att denna ska inkluderas i yrkesexamenssystemet, så

RP 134/2015 rd

att man bättre kan försäkra sig om de berörda personernas kunnande i det skede då de börjar utföra sprängningsarbete på egen hand. Alternativt borde personernas faktiska kunnande säkerställas på något annat sätt, genom ett praktiskt prov eller med någon motsvarande metod. I övrigt konstaterades det i utlåtandena beträffande utbildningen att man vid en eventuell övergång till yrkesexamenssystemet borde ändra examensgrunderna så att det skulle vara obligatoriskt att skaffa sig arbetserfarenhet. Arbetserfarenheten betonades allmänt som en förutsättning för beviljande av kompetensbrev.

I det utkast till regeringsproposition som sändes på remiss hade det föreslagits att polisen skulle ges möjlighet att temporärt frånta en person dennes kompetensbrev. Justitieministeriet påpekade emellertid i sitt yttrande att det faktum att en person fråntas sitt kompetensbrev inte ännu fråntar personen i fråga rätten att arbeta, utan detta kräver att det fattas ett beslut om saken och att en anteckning om beslutet görs i registret över kompetensbrev för laddare. Av denna anledning ändrades propositionen och det föreslogs att beslutsfattandet om återkallande av kompetensbrev i sin helhet ska höra till arbetarskyddsmyndigheternas behörighet. Polisen ska däremot vara skyldig att t.ex. i samband med olyckor underrätta arbetarskyddsmyndigheterna om sådana väsentliga omständigheter som kan påverka giltigheten för ett kompetensbrev, så att ett eventuellt beslut om återkallande kan fattas så snabbt som möjligt. Justitieministeriet uppmärksammade i sitt yttrande också vissa andra förslag som gällde utfärdandet och återkallandet av kompetensbrev och lade fram förbättringsförslag. Dessutom uppmärksammade justitieministeriet bestämmelserna om straff, ändringssökande och vissa anmälningsförfaranden. Justitieministeriets förslag har beaktats.

Polisinrättningen i Inre Finland lyfte i sitt yttrande fram flera omständigheter som är väsentliga med tanke på den allmänna säkerheten. Det framfördes bl.a. att nästa steg i utvecklingen kunde vara att bedömningen av lämpligheten som laddare eller prövningen i samband med beviljandet av kompetensbrev för laddare i sin helhet skulle överföras till lokalpolisens tillståndsförvaltning. Det föreslogs även att en lämplighetsbedömning kunde göras redan i det skede då personerna söker sig till utbildningen. Därmed skulle polisen få kännedom om en eventuell riskpersons försök att skaffa sig kunnande inom sprängningsbranschen.

Finlands Läkarförbund konstaterade i sitt yttrande att det inte finns behov av att rutinemässigt med fem års mellanrum inhämta ett sådant läkarutlåtande som hör till förutsättningarna för beviljande av kompetensbrev. Däremot kunde det vara obligatoriskt t.ex. för personer äldre än 50 år som ansöker om kompetensbrev eller förnyande av kompetensbrev att genomgå en läkarundersökning. Läkarförbundet föreslog också att de begränsningar som hänför sig till en persons hälsotillstånd ska definieras noggrannare än för närvarande t.ex. i författningar på lägre nivå eller genom myndighetsanvisningar. Också Arbetshälsoinstitutet uppmärksammade i sitt yttrande att företagshälsovårdens anvisningar om bedömningen av hälsotillståndet för laddare borde utvecklas. Det borde t.ex. utarbetas en särskild blankett för utlåtandet eller en blankett för förhandsuppgifter.

Arbets- och näringsministeriet bedömde utkastet med avseende på dess konsekvenser för företagen och konstaterade att konsekvensbedömningen för företagens del utförts väl.

Efter inhämtandet av remissyttrandena har propositionen bearbetats och behandlats i den arbetsgrupp som getts i uppdrag att bereda revideringen av lagstiftningen. Också de förslag gällande terminologin som framförts i remissyttrandena har beaktats.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. Lagens tillämpningsområde. Lagen inleds med en paragraf om lagens tillämpningsområde. Enligt 1 mom. ska lagen gälla laddares rättigheter och skyldigheter, förutsättningarna för att bevilja, förnya och återkalla kompetensbrev för laddare och kompetensbrevets giltighet. Den ska också innehålla bestämmelser om registret över kompetensbrev för laddare och om utlämnande av uppgifter ur registret.

I 2 mom. ingår bestämmelser om begränsningar i tillämpningsområdet för lagen. Polisens och räddningsverkets tjänsteåligganden ska lämnas utanför tillämpningsområdet. Också sådan verksamhet vars huvudsakliga syfte är att träna de särskilda färdigheter som behövs inom militär verksamhet.

2 §. Definitioner. I paragrafen definieras de viktigaste begreppen som används i lagen. I paragrafens 1 punkt definieras laddare. Laddare är ett etablerat allmänbegrepp för vissa personer inom sprängningsbranschen.

I paragrafens 2 punkt definieras sprängningsarbete. Definitionen är omfattande och avser alla arbeten där sprängämnen hanteras, används eller förvaras. Också planering och koppling av tändsystem räknas till sprängningsarbete. Sprängning av stenar, stubbar, mark, is och isbildning är exempel på olika sprängningsarbeten inom rövning och schaktning. Dessutom ska sprängning av byggnader och konstruktioner, seismiska sprängningar, metallbearbetning genom sprängning, bergssprängning, sprängning av heta ämnen och sprängning av förhårdnade ämnen räknas som sprängningsarbeten. Även effektdetonationer (avfyrning av effekter) finns bland sprängningsarbetena. Dessa skiljer sig från andra sprängningsarbeten såtillvida att syftet med dem är att åstadkomma olika ljud- och ljuseffekter. Typiska effektdetonationer görs vid offentliga tillställningar, såsom på teatrar och inom filmproduktionen. Explosiva varor som används vid sprängningsarbeten omfattar också de pyrotekniska produkter som används vid effektdetonationer.

I paragrafens 3 punkt definieras brytningsarbete. Definitionen motsvarar den som finns i 2 § i statsrådets förordning om sprängnings- och brytningsarbete (644/2011). Också andra arbeten än sprängningsarbeten ingår bland brytningsarbetena, t.ex. arbeten i anslutning till lösgörande av bergmaterial eller mineraler. Sådana är t.ex. framförande av lastbil på brytningsplatsen och bergborrning.

I paragrafens 4 punkt definieras laddning. Termen avser utplacering av sprängämnen där sprängningen ska äga rum. Som exempel kan nämnas placering av sprängämnen i hål som borrats i berggrunden.

I 5 punkten definieras arbete ovan jord. I fortsättningen ska kompetensbrev kunna beviljas för ett visst slags arbete eller vissa arbetsförhållanden. Med arbete ovan respektive under jord avses de förhållanden under vilka arbetet sker. Vissa förhållanden kräver viss sorts kompetens av den som utför arbetet och kompetensbrevet avgränsas därför till att gälla antingen arbete ovan jord eller arbete under jord.

Det är inte möjligt att göra en helt entydig indelning i arbete ovan jord och arbete under jord. I denna lag avses med arbete ovan jord arbete i så kallade dagbrott. Det är då fråga om sprängningsarbete utomhus eller i fria utrymmen. Det väsentliga vid sprängning i dagbrott är risken för stenkast, vilket accentueras inom bebott område då det finns många människor i närheten av sprängarbetsplatsen som inte kan evakueras under sprängningarna. Också undervattens-

sprängningar betraktas som arbete ovan jord. Brytningsarbeten under vatten sker mestadels från en flotte eller av dykare och utförs i vattendrag; till havs, i sjöar, i älvar och åar och på andra motsvarande platser. Arbetena kan också utföras så att man använder sig av fyllnadsjord och sedan använder sig av borrhåll och borrhål på samma sätt som vid vanligt sprängningsarbete på marknivå. Man borrar alltså i havsbotten även om vattnet temporärt saknas tack vare utfyllnaden.

Med arbete under jord avses tunnelbrytning, brytning i bergrum och arbete i underjordiska gruvor. Bland de underjordiska tunnelarbetena ingår också sprängning av tunnelmyningar och övre delen av schakt.

3 §. Rätt att utföra sprängningsarbete. Denna paragraf innehåller bestämmelser om rätten att utföra sprängningsarbete. Arbetet som laddare är ett s.k. reglerat yrke. Sprängningsarbete får inte utföras utan kompetensbrev för laddare, även om arbetet inte skulle utföras i förtjänstsyfte.

Sprängningsarbete får enligt paragrafen utföras av en sådan person med giltigt och behörigt kompetensbrev för laddare som finns införd i registret över kompetensbrev för laddare. Explosiva varor får under direkt överinseende av en laddare hanteras och användas också av någon annan person som uppnått myndighetsåldern, på det sätt som bestäms särskilt. Närmare bestämmelser om saken finns i statsrådets förordning om säkerheten vid sprängnings- och brytningsarbeten. Enligt 7 § förordningen får explosiva varor hanteras och användas av en person som har fått kompetensbrev för överladdare, laddare eller sprängare eller av en annan person som står under direkt uppsikt av en först nämnd person och som har tillräcklig yrkeskunskap för sprängningsarbetet i fråga. Enligt den motiveringspromemoria som berör förordningen avses med yrkeskunskap sådana egenskaper som föreskrevs i 5 § i de ordningsregler för sprängnings- och brytningsarbete som var gällande innan förordningen trädde i kraft. Enligt de ordningsregler som det hänvisas till i motiveringspromemorian fick sprängningsarbete utföras av en omsorgsfull, pålitlig och för arbetet lämplig person som fyllt 18 år, hade tillräckliga kunskaper om de faror som bruket av de använda explosiva varorna medförde och hade fått tillräcklig handledning i sådant arbete.

Rätten att hantera explosiva varor under direkt överinseende av en annan person gör det möjligt att skaffa sådan arbetserfarenhet som utgör en förutsättning för beviljande av kompetensbrev och ge personer som deltar i utbildning för laddare möjlighet att få praktisk erfarenhet av arbetet redan i utbildningsskedet. Det är viktigt att det är fråga om direkt överinseende, eftersom användning av explosiva varor utan tillbörligt kunnande kan orsaka allvarlig fara för de människors liv och hälsa som befinner sig inom arbetets verkningsradie. Det är inte godtagbart att en person efter att ha getts anvisningar om saken agerar på egen hand medan övervakaren t.ex. befinner sig på en annan arbetsplats, utan kravet på direkt överinseende måste förstås så att övervakaren ska arbeta på samma arbetsplats. Detta är fallet också när det gäller effektdetonationer. Det ska vara möjligt att få kontakt med den person som ansvarar för övervakningen. Direkt överinseende kräver emellertid inte kontinuerlig närvaro i alla arbetssituationer. De strikta kraven kan inte anses orimliga, eftersom kravet på överinseende gäller en begränsad tid, varefter den berörda personen kan ansöka om kompetensbrev för laddare och sedan arbeta självständigt.

Begränsningar i fråga om överlåtelse av explosiva varor föreskrivs i 82 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005). Enligt denna paragraf får explosiva varor överlåtas till ett företag som utför sprängnings- och brytningsarbeten och som i sin tjänst har en i lagen om laddare avsedd laddare. Det är förbjudet att överlåta explosiva varor till personer yngre än 18 år.

I 7 § i statsrådets förordning om säkerheten vid sprängnings- och brytningsarbeten finns bestämmelser om de maximimängder sprängämnen som får användas i olika situationer. Den som har kompetensbrev för laddare får på ett bebott område använda en mängd sprängämnen på högst 500 kg per dygn och högst 10 kg i laddningsutrymmet annanstans än i en gruva. Den som har kompetensbrev för sprängare får i de arbeten som kompetensbrevet anger använda en mängd sprängämnen på högst 25 kg per dygn och högst ett kilogram i laddningsutrymmet. På ett bebott område får sprängaren detonera endast en laddning i sänder och mängden sprängämne i denna laddning fastställs i relation till avståndet från en bebodd byggnad eller från ett ställe där människor vanligtvis vistas.

Enligt paragrafens 2 mom. får explosiva varor vid behov förstöras också av andra kompetenta personer, på det sätt som bestäms särskilt. Om de explosiva varorna fungerar som de ska vid sprängningsarbetet, förstörs de i samband med detonationen. Ibland kan ett sprängämne emellertid vara defekt, varvid detonationen uteblir. I sådana situationer är det motiverat att också andra personer än innehavare av kompetensbrev får förstöra de explosiva varorna. Varorna ska kunna förstöras t.ex. av anställda vid fabriker som tillverkar explosiva varor.

4 §. Kompetensbrev för laddare. I denna paragraf definieras de olika typerna av kompetensbrev för laddare. Det är fråga om kompetensbrev för laddare med kompetens att avfyra effekter, yngre laddare, äldre laddare, överladdare och ansvarig sprängarbetsledare. Termen laddare används för närvarande både som en allmän term och som term för en kompetensbrevklass, vilket i praktiken har orsakat oklarhet vid tolkningen av lagstiftningen. Därför finns det behov av att förtydliga terminologin.

Kompetensbrevet för yngre laddare motsvarar det gällande kompetensbrevet för sprängare, dock så att de laddare med kompetens att avfyra effekter som för närvarande hör till sprängarklassen E, ska särskiljas till en särskild kompetensbrevklass. De sprängare som utför sprängningar i laboratorier, vilka likaså hör till klass E, ska däremot i fortsättningen räknas till yngre laddare. En särskild kompetensbrevklass ska alltså införas för laddare med kompetens att avfyra effekter, eftersom effektdetonationer i hög grad skiljer sig från vanligt sprängningsarbete. Därmed betonar man att det arbete som utförs av laddare med kompetens att avfyra effekter är av annan art än andra sprängningsarbeten och att det ställs andra typer av krav på arbetet. Detta innebär att t.ex. utbildningskraven för laddare med kompetens att avfyra effekter kan granskas som en särskild helhet som bättre motsvarar sitt syfte.

Kompetensbrevet för äldre laddare motsvarar det gällande kompetensbrevet för laddare, och kompetensbrevet för överladdare motsvarar det gällande kompetensbrevet för överladdare. För närvarande har det med samma typ av kompetensbrev varit möjligt att utföra sådant ovan avsett arbete som utförs av laddare med kompetens att avfyra effekter. I fortsättningen kommer det emellertid att behövas ett särskilt kompetensbrev för laddare med kompetens att avfyra effekter. De laddare och överladdare som för närvarande utför effektdetonationer ska med stöd av en övergångsbestämmelse få kompetensbrev för laddare med kompetens att avfyra effekter, ifall de har erforderlig arbetserfarenhet.

Kompetensbrevet för ansvarig sprängarbetsledare är helt nytt. För närvarande har det i lagstiftningen fastställts vem som kan fungera som sprängarbas på arbetsplatserna. Enligt 8 § i statsrådets förordning om säkerheten vid sprängnings- och brytningsarbeten leds och övervakas sprängningsarbetet på arbetsplatsen av sprängarbasen. Sprängningsarbete får inte påbörjas förrän en sprängarbas har utsetts. Enligt förordningen ska en sprängarbas som är verksam på ett bebott område någon annanstans än i en gruva ha kompetensbrev för överladdare. Avsikten är emellertid att den förordningen ska ändras så att en sprängarbas som är verksam på ett bebott område i fortsättningen ska ha kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare. Den ansvariga sprängarbetsledaren ska ha rätt att hantera explosiva varor på samma sätt som andra

innehavare av kompetensbrev, men i deras arbete ligger betoningen vid att planera och svara för den övergripande ledningen av sprängningarna så att sprängningsarbetet kan utföras på ett så tryggt sätt som möjligt. En person som har kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare och som utsetts till sådan sprängarbas som avses i statsrådets förordning om säkerheten vid sprängnings- och brytningsarbeten ska således i fortsättningen bära ansvaret för ledningen av sprängningsarbeten på bebodda områden.

5 §. Beviljande av kompetensbrev. Denna paragraf innehåller bestämmelser om beviljande av kompetensbrev. Enligt paragrafens 1 mom. beviljas kompetensbrev för laddare av regionförvaltningsverket. För närvarande har beviljandet av kompetensbrev för hela landets del koncentrerats till ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. Regionförvaltningsverkets ansvarsområde för arbetarskyddsuppgifter är därmed arbetarskyddsmyndighet. Man har inte för avsikt att ändra den rådande praxisen, utan närmare föreskrifter om saken ska utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Enligt 31 § 1 mom. i förvaltningslagen (434/2003) ska myndigheten se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt, genom att skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Vid beviljandet av kompetensbrev för laddare ska information kunna skaffas förutom genom den obligatoriska begränsade säkerhetsutredningen även t.ex. med hjälp av ett sådant utlåtande av polisen som avses i 7 kap. 2 § i polislagen (872/2011). Arbetarskyddsmyndigheten ska ha prövningsrätt när det gäller att begära ett sådant utlåtande och polisen ska ha prövningsrätt när det gäller att lämna ett utlåtande. En persons förutsättningar att arbeta som laddare kan därutöver bedömas också med hjälp av annan information som kommit till arbetarskyddsmyndighetens kännedom. Sådan information kan t.ex. utgöras av uppgifter om olyckor eller andra händelser som kan inverka på huruvida kompetensbrev beviljas eller inte.

Enligt 2 mom. 1 punkten i paragrafen ska kompetensbrev kunna beviljas en person som har fyllt 20 år. Denna åldersgräns motsvarar den åldersgräns som uppställts för beviljande av kompetensbrev i den gällande statsrådsförordningen om kompetensbrev för laddare. Det faktum att personer som nått myndighetsåldern sinsemellan försätts i olika ställning vid beviljandet av kompetensbrev är av betydelse med avseende på 6 § 2 mom. i grundlagen. Enligt grundlagsbestämmelsen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av ålder. Det väsentliga i sammanhanget är att särbehandlingen ska kunna motiveras på ett sätt som är godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt grundlagsutskottet får särbehandlingen inte vara godtycklig eller oskälig (GrUU 18/2010 rd, s. och GrUU 46/2006 rd, s. 2/II). Den föreslagna åldersgränsen kan motiveras med arbetets allmänfarliga karaktär. Sprängningsarbetet omfattas av strikt ansvar och kräver särskild noggrannhet av dem som utför arbetet. En laddare som handlar vårdslöst kan orsaka allvarlig fara för de människors liv och hälsa som befinner sig inom arbetets verkningsradie. I och med att unga personer har begränsad arbetserfarenhet är deras riskbedömningsförmåga beträffande arbetets faror inte nödvändigtvis lika utvecklad som hos personer med mer erfarenhet och högre ålder. Den aktuella åldersgränsen har inte medfört orimliga olägenheter med avseende på sysselsättningen för personer som är yngre än 20 år, eftersom den som fyllt 18 år får utföra motsvarande arbete under övervakning.

Enligt 2 mom. 2 punkten i paragrafen krävs det att den person som beviljas kompetensbrev har lämplig hälsa. I 2 mom. 3 punkten bestäms det att personen i fråga ska ha gott anseende och i 4 punkten ställs det krav på lämplig utbildning. Enligt 2 mom. 5 punkten ska personen i fråga ha tillräcklig arbetserfarenhet. Dessa förutsättningar för beviljande av kompetensbrev regleras noggrannare nedan.

Paragrafens 3 mom. innehåller ett bemyndigande med stöd av vilket närmare bestämmelser om prövningen av förutsättningarna för kompetensbrev får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §. Påvisande av hälsotillstånd. I denna paragraf preciseras kravet i 5 § 2 mom. 2 punkten på att en person som beviljas kompetensbrev ska ha lämplig hälsa. Den som första gången ansöker om kompetensbrev eller som ansöker om förnyande av sitt kompetensbrev ska visa upp ett läkarutlåtande som utfärdats för honom eller henne högst tre månader tidigare. Bedömningen av hälsotillståndet grundar sig därmed på en läkares utlåtande om saken. En läkares bedömning är motiverad för att enbart sådana personer som har förutsättningar att agera på ett säkert sätt ska kunna utföra arbetet. Det är t.ex. möjligt att någon har mentala problem som omintetgör eller försämrar personens förmåga och lämplighet att arbeta med explosiva varor. T.ex. epilepsi eller drogberoende kan likaså omintetgöra eller försämra en persons förmåga och lämplighet att arbeta som laddare. Också fysiska begränsningar kan i vissa fall utgöra hinder för arbetet som laddare. Det är även möjligt att en läkare har bedömt att en person är lämplig att arbeta som laddare med vissa restriktioner. I sådana fall har det varit arbetarskyddsmyndigheten som gjort den slutliga bedömningen. Avsikten är inte att ändra denna praxis, utan den slutliga helhetsbedömningen ska fortsättningsvis utföras av arbetarskyddsmyndigheten.

Arbetarskyddsmyndigheten ska ha rätt att få ett läkarutlåtande också vid andra tillfällen, om det finns skäl att ifrågasätta en persons lämplighet som laddare. Exempelvis kan man föreställa sig en situation där det i samband med en persons arbete har uppdragats sådana faktorer som innebär att personen i fråga kan förmodas vara olämplig att arbeta med explosiva varor och dessa faktorer sannolikt hänför sig till hans eller hennes hälsotillstånd. Ifall personen i fråga inte lämnar in ett läkarutlåtande ska arbetarskyddsmyndigheten i enlighet med 15 § fastställa en frist inom vilken försummelsen ska avhjälpas.

7 §. Uppträdande som förutsätts av laddare. I denna paragraf preciseras kravet i 5 § 2 mom. 3 punkten på att den som ansöker om kompetensbrev ska ha gott anseende. Enligt 7 § 1 mom. 1 punkten är en person med avseende på sitt beteende olämplig som laddare om han eller hon under de senaste tio åren genom en dom som vunnit laga kraft har dömts till fängelsestraff på mer än två år för en gärning, eller för flera gärningar då det är fråga om enhetsstraff. Enligt 2 punkten är en person olämplig som laddare om han under de senaste fem åren genom en dom som vunnit laga kraft har dömts till fängelsestraff på högst två år. I båda dessa fall krävs det utöver en laga kraft vunnen dom att gärningen eller gärningarna visar att personen i fråga är olämplig att arbeta som laddare eller att arbeta med eller inneha explosiva varor.

I punkterna 1 och 2 anges inte vilka brott som visar att en person är olämplig att arbeta som laddare. Till dessa hör åtminstone sådana brott som visar att en person har en likgiltig inställning till den allmänna säkerheten. Bland brottsbeteckningarna aktualiseras åtminstone de allvarligaste brott som riktar sig mot människors liv och hälsa, dvs. dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, barnadråp och grov misshandel, vilka nämns i 21 kap. i strafflagen (39/1889). En persons beteende utvisar olämplighet som laddare också då personen i fråga begått ett sådant sexualbrott där någon tvingats till en sexuell handling med hjälp av våld eller hot om våld. Till dessa brott hör våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt utnyttjande av barn, vilka nämns i 20 kap. i strafflagen. Vidare kan det vara fråga om sådant rån eller grovt rån som nämns i 31 kap. i strafflagen eller om sådant sabotage som nämns i 34 kap. i strafflagen. Strafflagens 34 a kap. gäller terroristbrott, där det kan vara fråga om brott som begåtts i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott eller finansiering av terrorism. En dom som dömts ut för ett sådant grovt skjutvapenbrott som regleras i 41 kap. i strafflagen eller ett sådant grovt narkotikabrott som regleras i 50 kap. i strafflagen utgör likaså hinder för arbetet som laddare. Minimistraffet för alla de brott som nämns ovan är fängelse.

Det är inte ändamålsenligt att noggrant avgränsa bestämmelsen enbart till vissa brott, eftersom det inte nödvändigtvis är möjligt att på förhand definiera alla sådana allvarliga brott som visar att en person är olämplig som laddare. Det faktum att en person begår ett allvarligt brott som drabbar en annan person vittnar alltid om likgiltighet för andra människors liv och hälsa.

Enligt paragrafens 3 punkt uppfylls det lämplighetskrav som uppställs i 5 § 2 mom. 3 punkten inte heller om en person under de senaste tre åren genom en dom som vunnit laga kraft har dömts till bötesstraff för ett sådant brott som nämns i punkten. En del av brotten visar på olämpligt beteende utanför arbetet, t.ex. olaga hot, olaga förföljelse och sexualbrott, deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet, sabotage och terroristbrott. Också otillbörlig användning av explosiva varor och motsvarande artiklar, som utgör t.ex. skjutvapenbrott eller brott mot bestämmelserna om explosiva varor, eller ovarsam hantering av sådana varor, vittnar om att den berörda personen är olämplig som laddare. Enligt den aktuella paragrafen krävs det att gärningen eller gärningarna visar att personen i fråga är olämplig att arbeta som laddare eller att arbeta med eller inneha explosiva varor.

Enligt 4 punkten i paragrafen uppfylls det lämplighetskrav som uppställs i 5 § 2 mom. 3 punkten inte heller om en person minst tre gånger under de senaste två åren genom en dom som vunnit laga kraft har dömts till bötesstraff för något av de brott som räknas upp i punkten. Dessa brott är sådana som vittnar om likgiltigt beteende hos personen i fråga. Det är fråga om t.ex. misshandel och narkotikabrott. Narkotikabrott är av betydelse eftersom det finns risk för att säkerheten på den arbetsplats där sprängningsarbeten utförs och i dess omgivning äventyras ifall någon som arbetar där är påverkad av droger. Också trafikbrott kan komma i fråga, i synnerhet i sådana fall där en person har gjort sig skyldig till ett trafikbrott då denne haft till uppgift att transportera explosiva varor. Gärningen eller gärningarna ska visa att personen i fråga är olämplig att arbeta som laddare eller att arbeta med eller inneha explosiva varor.

Enligt 5 punkten uppfylls det lämplighetskrav som uppställs i 5 § 2 mom. 3 punkten inte heller om en person under de senaste fem åren upprepade gånger har åsidosatt säkerhetskraven vid sprängningsarbete. I vissa fall är det möjligt att en händelse inte leder till åtalsprövning, men att det i samband med arbetarskyddsmyndighetens tillsyn framgår att en person har handlat på ett klandervärt sätt på arbetsplatsen och brutit mot säkerhetskraven. Även i detta fall ska gärningen eller gärningarna visa att personen i fråga är olämplig att arbeta som laddare eller att arbeta med eller inneha explosiva varor.

Enligt paragrafens 2 mom. uppfylls inte det lämplighetskrav som uppställs i 5 § 2 mom. 3 punkten om en person genom sitt levnadssätt eller beteende äventyrar sin egen eller andras säkerhet eller genom annan tidigare verksamhet måste anses uppenbart olämplig att arbeta som laddare eller arbeta med eller inneha explosiva varor. Som exempel på situationer där detta moment blir tillämpligt kan man nämna kontinuerligt missbruk av alkohol eller droger samt den situation där en person har påförts besöksförbud. Ett besöksförbud är inte ett sådant straff som avses i strafflagen, men det säger något om personens beteende och om att beteendet inte varit önskvärt ur en annan persons synvinkel. Ett levnadssätt som äventyrar personens egen eller andras säkerhet kan också utgöras av deltagande i en kriminell organisations verksamhet, trots att personen i fråga inte har dömts till straff för detta. En persons delaktighet och aktivitet i en kriminell organisation ska utredas. Det faktum att det i personens bekantskapskrets finns personer som deltar i en kriminell organisations verksamhet kan däremot inte utgöra en grund för vägran att bevilja kompetensbrev. Som olämpligt beteende kan man också betrakta det faktum att en person har en starkt kriminell bakgrund, trots att de tidskrav som anges i 1 och 2 punkten inte uppfylls. Bedömningen ska emellertid inte till denna del sträcka sig orimligt långt tillbaka i tiden, om personen i fråga senare har betett sig klanderfritt. Å andra sidan måste man även beakta att bedömningen av beteendet hos en person som avtjänat ett långt fängelsestraff för allvarliga brott inte motsvarar den bedömning av beteendet som gäller tiden

i frihet. Äventyrandet av säkerheten behöver inte nödvändigtvis vara förknippat med explosiva varor, utan också annat våldsamt, farligt eller hotfullt beteende kan utgöra en grund för att kompetensbrev inte beviljas. Detta förutsätter dock att den berörda personens levnadssätt betraktas som så problematiskt att det finns en risk för att han eller hon kunde missbruka explosiva varor. Lämpligheten ska bedömas uttryckligen med avseende på skötseln av arbetet som laddare. Frågan om huruvida det finns förutsättningar för att bevilja kompetensbrev eller inte ska prövas från fall till fall på grundval av de aktuella omständigheterna och förhållandena. Beslutet ska i varje enskilt fall fattas på grundval av en helhetsbedömning. Vid denna bedömning är det avgörande vilken betydelse en viss gärning har med avseende på personens lämplighet att vara verksam som laddare eller att arbeta med eller inneha explosiva varor.

8 §. Utbildning som krävs av laddare. Denna paragraf innehåller närmare bestämmelser om det krav på utbildning som ingår i 5 § 2 mom. 4 punkten. Nämnden för laddarutbildning är sakkunnigorgan i frågor som gäller laddarutbildning. Enligt paragrafens 1 mom. ska utbildningen utgöras av en grundkurs för laddare och det förhör som avläggs efter kursen. Detta krav gäller den situation där kompetensbrev beviljas första gången. För förnyande av kompetensbrevet krävs en genomgången repetitionskurs.

Utbildningssystemet kommer att vara av samma karaktär som för närvarande. I lagens beredningsskede gjordes en omfattande utredning av möjligheterna att övergå till det allmänna utbildningssystemet och införliva utbildningen i systemet med fristående examina. I samband med utredningen konstaterades det emellertid att man genom en övergång till systemet med fristående examina inte skulle uppnå de eftersträvade fördelarna. Problemet med fristående examina är att det för närvarande krävs ett giltigt kompetensbrev för att en fristående examen ska kunna avläggas. Dessutom är det inte enligt de gällande bestämmelserna möjligt att ställa krav på arbetserfarenhet i samband med en fristående examen. I lagens beredningsskede konstaterades det emellertid att arbetserfarenhet är en nödvändig förutsättning för beviljande av kompetensbrev och att det är väsentligt att den som ansöker om kompetensbrev har en viss mängd arbetserfarenhet, som är beroende av vilken typ av kompetensbrev det är fråga om. En fristående examen ger laddare som redan är verksamma i arbetslivet möjlighet att visa sin yrkesskicklighet och sitt kunnande, men den har inte ansetts lämplig för dem som träder in i branschen.

Enligt paragrafens 2 mom. ska det finnas en utnämnd kursledare för varje kurs. Kursledaren bör i god tid meddela regionförvaltningsverket om kursen, dock senast 14 dagar innan kursen inleds. Till anmälan ska det material bifogas som regionförvaltningsverket har fastställt. Till materialet hör åtminstone kursprogrammet, en beskrivning av läromedlen samt en uppräknig av kursens utbildare. I anmälan ska det dessutom anges vem som ordnar förhöret efter kursen och när förhöret hålls. För närvarande ska anmälningarna lämnas till nämnden för laddarutbildning. Det är emellertid ändamålsenligare att anmälningarna i fortsättningen lämnas till regionförvaltningsverket, eftersom denna myndighet kommer att ha rätt att styra och övervaka utbildningen. Övervakningen och styrningen av utbildningens innehåll ska effektivieras genom att regionförvaltningsverket eller den som myndigheten utser ska ha rätt att delta i kursen i syfte att styra och övervaka utbildningen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagstiftningen. Noggrannare övervakning och styrning av kurserna behövs för att garantera utbildningens kvalitet.

Paragrafens 3 mom. föreslås innehålla bestämmelser om det förhör som ska avläggas efter grundkursen för laddare. Regionförvaltningsverket ska övervaka anordnandet av förhöret och det ska ordnas på ett sätt som regionförvaltningsverket har godkänt. Vid förhöret är det möjligt att anlita en sakkunnig som regionförvaltningsverket har godkänt. Detta bidrar till att säkerställa att förhören är enhetliga oberoende av vem som ordnar kursen. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag

eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. De frågor vars kunnande granskas i förhören kräver sådan särskild sakkunskap som regionförvaltningsverkets personal inte nödvändigtvis har. Därför är det motiverat att i samband med förhören utnyttja den bästa sakkunskapen, som finns hos personer som länge varit verksamma inom branschen. I praktiken uppger kursanordnaren i samband med kursanmälan vem som är examinator. Regionförvaltningsverket ska vid behov ha rätt att byta sakkunnig, t.ex. för att säkerställa förhörens enhetlighet. De som deltar i förhöret ska enligt lagens 24 § ha rätt att söka ändring i ett beslut om underkännande av prestationen. De examinatorsrättigheter som hittills beviljats av ministeriet kommer att ersättas av de sakkunnigrättigheter som beviljas av regionförvaltningsverket.

Paragrafens 4 mom. innehåller bestämmelser om de avgifter som tas ut i samband med förhöret och om grunderna för dessa avgifter. En avgift som grundar sig på de kostnader som anordnandet av förhöret föranleder får, liksom övriga kostnader, tas ut hos dem som deltar i förhöret. Närmare bestämmelser om avgiftens belopp får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Paragrafens 5 mom. föreslås innehålla en bestämmelse om nämnden för laddarutbildning och 6 mom. ett bemyndigande med stöd av vilket närmare bestämmelser får utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser kan utfärdas t.ex. om anlitaandet av sakkunniga och om att kursernas timantal kan fastställas i enlighet med vad nämnden för laddarutbildning anser vara behövligt.

9 §. *Arbetserfarenhet som krävs av laddare.* I denna paragraf preciseras det vad som avses med tillräcklig arbetserfarenhet i 5 § 2 mom. 5 punkten. I paragrafen definieras kraven på arbetserfarenhetens omfattning och art. Det ställs krav på erfarenhet av sprängnings- och brytningsarbete av en viss karaktär och längd. Arbetserfarenhetens längd fastställs i enlighet med vilken typ av kompetensbrev personen i fråga ansöker om. Det är viktigt att sökanden har tillräcklig arbetserfarenhet så att han eller hon har tillägnat sig trygga arbets sätt. Genom utbildningen ges en teoretisk grund för det praktiska arbetet, men yrkesskicklighet erhålls bara genom arbete. Normalt söker sig en person först till assisterande arbete på en arbetsplats och därefter till utbildning, varefter det förhör som hör till utbildningen avläggs. Den myndighet som beviljar kompetensbrev granskar i praktiken med hjälp av de uppgifter som framgår av arbetsintygen att kravet på tillräcklig arbetserfarenhet är uppfyllt.

Arbetserfarenheten kan också innefatta uppgifter som har ett nära samband med sprängnings- och brytningsarbete. Sprängningsarbetet ska innefatta arbetsuppgifter där sprängmedel hantearas. Till brytningsarbete kan också andra typer av arbetsuppgifter räknas. Till dessa hör åtminstone täckning, laddning och borrhning samt arbeten som berör planering av fältet. Förflyttning av stenmaterial med lastbil eller på något annat sätt ger däremot inte erforderlig arbetserfarenhet.

För kompetensbrev för laddare med kompetens att avfyra effekter krävs minst sex månaders arbetserfarenhet som laddare med kompetens att avfyra effekter. För kompetensbrev för yngre laddare krävs minst sex månaders arbetserfarenhet som yngre laddare.

För kompetensbrev för äldre laddare krävs minst 12 månaders erfarenhet av sprängnings- och brytningsarbete. Arbetserfarenheten kan innefatta den sex månaders arbetserfarenhet som eventuellt tidigare räknats som arbetserfarenhet för kompetensbrev för yngre laddare. Av arbetserfarenheten på 12 månader ska minst tre månader bestå av sådant sprängningsarbete som förutsätter äldre laddares kompetens. Under dessa tre månader ska personen i fråga i praktiken arbeta i assisterande uppgifter underställd en äldre laddare.

Kompetensbrev för överladdare ska kunna beviljas en innehavare av kompetensbrev för äldre laddare. En överladdare ska ha minst 18 månaders arbetsfarenhet. Erfarenheten ska gälla arbete som äldre laddare. Av den erforderliga 18 månaders arbetsfarenheten ska minst tre månader innefatta sådant sprängningsarbete som förutsätter överladdares kompetens, vilket innefattar ett motsvarande krav på att personen i fråga ska ha arbetat i assisterande uppgifter underställd en överladdare som ovan uppställs för äldre laddares del.

Kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare ska kunna beviljas en innehavare av kompetensbrev för överladdare. För kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare krävs minst 24 månaders erfarenhet av sådant sprängnings- och brytningsarbete som kräver kompetens för överladdare. Till den erforderliga arbetsfarenheten kan man räkna den erfarenhet som tidigare förvärvats i arbete som överladdare, ifall arbetet utförts i ett bebott område. Minst tre månader av arbetsfarenheten ska innefatta sprängnings- och brytningsarbete ovan jord, eftersom den ansvariga sprängarbetsledaren arbetar i arbetsledningsuppgifter ovan jord.

Närmare bestämmelser om arbetsfarenhetens omfattning och karaktär får utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 §. *Undantag från kraven på utbildning och arbetsfarenhet.* Denna paragraf innehåller bestämmelser om undantagen från kraven på utbildning och arbetsfarenhet. I paragrafens 1 mom. regleras godkännandet av utbildning som skaffats utomlands. Kravet på utbildning uppfylls av den som är behörig med stöd av ett beslut om erkännande av ett bevis på formella kvalifikationer utfärdat i en annan EU- eller EES-stat enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1093/2007). Beslutet om saken fattas i enlighet med den gällande praxisen av arbetarskyddsmyndigheten, dvs. av ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, som svarar för beviljandet av kompetensbrev. I lagens 26 § finns dessutom föreskrifter om möjligheten till dispens för en sådan utlänning som inte uppfyller det krav på likvärdig kompetens som ställs i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer, men som annars på grundval av sin utbildning och arbetsfarenhet bedöms vara kompetent att tillfälligt arbeta som laddare i Finland.

I paragrafens 2 mom. finns en undantagsbestämmelse om att kompetensbrev för äldre laddare ska kunna beviljas den som har avlagt diplomingenjör-, ingenjör-, tekniker- eller annan motsvarande teknisk examen, som på grundval av sin utbildning och arbetsfarenhet har tillräckliga kunskaper och som har klarat det förhör som krävs för kompetensbrev för äldre laddare. I vissa läroinrättningar är det möjligt att få utbildning som till sitt innehåll motsvarar kurserna för laddare. Till de tillräckliga kunskaper som krävs kan man också räkna annan utbildning än sådan som utgör en del av en egentlig examen, t.ex. då en person har uppdaterat sitt kunnande med hjälp av olika kurser eller fortbildning eller avlagt helt nya studiehelheter. Den examen som avlagts eller fortbildningen ska i fråga om sitt sakinnehåll motsvara kurserna för laddare. Utöver utbildningen kan också den arbetsfarenhet en person förvärvat anses bidra till att kravet på tillräckliga kunskaper uppfylls. Omfattande arbetsfarenhet kan delvis kompensera utbildning. Vid bedömningen av vilka kunskaper som betraktas som tillräckliga är det viktigt att granska att personen i fråga med stöd av sin utbildning och arbetsfarenhet anses ha motsvarande kunnande som en person som genomgått en grundkurs för laddare och som har arbetsfarenhet inom området. Utbildningens och arbetsfarenhetens omfattning och art ska motsvara det kompetensbrev som personen ansöker om. Om arbetarskyddsmyndigheten efter sin prövning bedömer att en person inte har sådana tillräckliga kunskaper som avses ovan, ska personen i fråga trots sin examen och arbetsfarenhet delta i en grundkurs för laddare. Av personer som beviljas undantag krävs lika lång arbetsfarenhet som krävs av personer som kommer in i branschen genom en kurs för laddare, dvs. minst 12 månaders praktisk erfarenhet av sprängnings- och brytningsarbete.

Enligt paragrafens 3 mom. ska kompetensbrev för överladdare kunna beviljas en innehavare av kompetensbrev för äldre laddare som har sådana tillräckliga kunskaper som beskrivs ovan och har klarat förhöret för kompetensbrev för överladdare. Dessutom krävs minst 18 månaders mångsidig erfarenhet av arbete som äldre laddare. Med mångsidig arbetserfarenhet avses att erfarenheten ska ha förvärvats förutom genom eventuella arbetsuppgifter i anslutning till ledning och planering av arbetet även genom praktiskt arbete på arbetsplatsen. Personer med ingenjörsexamen eller motsvarande bakgrund arbetar ofta i arbetsledningsuppgifter.

Enligt paragrafens 4 mom. ska kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare kunna beviljas den som har sådana tillräckliga kunskaper som avses i 2 mom. Personen i fråga ska dessutom ha genomgått en kurs för ansvarig sprängarbetsledare och klarat förhöret samt ha minst 24 månaders erfarenhet av sådant sprängnings- och brytningsarbete som kräver kompetensbrev för överladdare. Arbetserfarenheten ska ha förvärvats i arbete på ett bebott område. Minst sex månader av arbetserfarenheten ska innefatta praktiskt sprängnings- och brytningsarbete ovan jord. Arbetserfarenheten kan således inte bestå enbart av t.ex. planeringsarbete. Kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare ska kunna beviljas också en person som inte har kompetensbrev för överladdare. Personer med ingenjörsexamen eller motsvarande bakgrund arbetar ofta i planerings- och ledningsuppgifter. Om en person inte har kompetensbrev för äldre laddare eller överladdare, ska han eller hon åtminstone genomgå en kurs för yngre laddare. Det är motiverat att ställa krav på en genomgången kurs, eftersom kursen ger baskunnande i användningen av sådana explosiva varor som personen i fråga får rätt att hantera och använda. Det krävs emellertid inte att personen deltar i det förhör som ordnas efter kursen, eftersom han eller hon ändå måste avlägga förhöret för ansvarig sprängarbetsledare.

11 §. Ansökan om kompetensbrev. Enligt 1 mom. i denna paragraf ska kompetensbrev för laddare sökas hos regionförvaltningsverket. Kompetensbrev beviljas inom hela landet av ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. Saken regleras genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Genom denna koncentration kan man även i fortsättningen trygga en enhetlig praxis. Förslaget motsvarar det gällande förfarandet, som konstaterats vara välfungerande. Till ansökan ska de utredningar bifogas som behövs för att visa att villkoren för beviljande av kompetensbrev uppfylls.

Enligt paragrafens 2 mom. får närmare bestämmelser om de utredningar som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §. Säkerhetsutredning. I 1 mom. i denna paragraf bestäms det att regionförvaltningsverket, innan den utfärdar ett kompetensbrev, ska skaffa en begränsad säkerhetsutredning i fråga om sökanden. Enligt 2 a § i lagen om laddare, som trädde i kraft den 1 januari 2015, ska en sådan begränsad säkerhetsutredning som avses i säkerhetsutredningslagen (726/2014) utarbetas i fråga om den berörda personen innan kompetensbrev beviljas. Det är fråga om en formbunden utredning. Alternativt kan sökanden förete arbetarskyddsmyndigheten ett intyg som han eller hon skaffat över säkerhetsutredningen.

13 §. Kompetensbrevets giltighet. Enligt denna paragraf ska kompetensbrev beviljas för högst fem år i sänder. Giltighetstidens längd innebär en förändring i förhållande till den gällande regleringen. Enligt den gällande lagen beviljas kompetensbrev för tio år i sänder. Det förkortade intervallet för förnyande av kompetensbreven kan motiveras med aspekter som berör säkerheten. Avsikten är att sprängningsarbete ska utföras bara av personer som har tidsenligt kunnande och som är lämpliga att arbeta med explosiva varor. I praktiken har det konstaterats brister i laddarnas kännedom om ändringar i lagstiftningen. Också arbetserfarenheten kan vara föråldrad, om personen i fråga inte nyligen varit verksam som laddare då kompetensbrevet förnyas. I och med att kompetensbrevet i fortsättningen ska förnyas med fem års mellanrum kommer det kunskapsunderlag som laddarna får genom utbildningen att förbättras. I samband

med förnyandet av kompetensbrevet granskas också det lämplighetskrav som berör personens beteende samt huruvida det skett några förändringar på denna punkt. Det förkortade intervallet för förnyande av kompetensbrev kan motiveras också med att andra typer av certifikat som krävs på arbetsplatserna (t.ex. arbetarskyddskort) ska förnyas med fem års mellanrum, trots att dessa certifikat inte direkt hänför sig till rätten att utöva ett yrke. Ur denna synvinkel skulle det vara märkligt om det krävs mindre utbildning för betydligt farligare arbetsuppgifter, som innefattar hantering och användning av explosiva varor.

Kompetensbrevet är riksomfattande, vilket innebär att man med ett och samma kompetensbrev får arbeta inom hela landet. Bestämmelserna gäller också på Åland. Kompetensbrevets giltighet upphör när innehavaren fyller 68 år. För närvarande är maximiåldersgränsen för kompetensbrevets giltighet 65 år. En del av laddarna fortsätter emellertid att arbeta också efter 65 års ålder, och därför är det logiskt att kompetensbrevet för laddare är gällande tills den högsta allmänna pensionsåldern nåtts. Därefter ska det vara möjligt att ansöka om förlängning av kompetensbrevets giltighet genom sådan dispens som föreskrivs i 27 §. Det är motiverat att fastställa en övre åldersgräns för kompetensbrevets giltighet för att kompetensbrev inte ska innehas av sådana personer som de facto inte utövar yrket efter att ha gått i pension och som därmed inte upprätthåller sin yrkesskicklighet.

14 §. Förnyande av kompetensbrev. Enligt 1 mom. i denna paragraf ska kompetensbrev för laddare på en ansökan som lämnats in under kompetensbrevets giltighetstid kunna förnyas för ytterligare fem år. Förnyandet inleds genom att en ansökan om förnyande lämnas in till regionförvaltningsverket. Enligt den gällande lagen inleds förnyandet genom anmälan till en repetitionskurs. Den gällande praxisen är emellertid inte ändamålsenlig, eftersom informationen om att förnyandet inletts inte automatiskt styrs till myndigheten, utan saken är beroende av att anordnaren av repetitionskursen vidarebefordrar informationen. Då ansökan lämnas in direkt till regionförvaltningsverket har myndigheten bättre möjligheter att göra en förhandsbedömning av ansökningarnas antal och planera sin verksamhet så att ansökningarna kan behandlas snabbt. En förutsättning för förnyande av kompetensbrevet är att sökanden har genomgått en repetitionskurs.

Enligt paragrafens 2 mom. är det tillåtet att fortsätta utöva den tillståndspliktiga verksamheten tills ärendet är avgjort, om förnyandet har inletts före kompetensbrevets sista giltighetsdag. Syftet med denna bestämmelse är att trygga en persons möjligheter att utföra sitt arbete. Personen i fråga ska emellertid delta i en repetitionskurs under den tid kompetensbrevet är giltigt.

I paragrafens 3 mom. regleras sådana situationer där den repetitionskurs som utgör en förutsättning för förnyande av kompetensbrevet ställs in av skäl som är oberoende av sökanden. Detta har i praktiken hänt t.ex. då bara ett fåtal personer har anmält sig till repetitionskursen. Det är också möjligt att en repetitionskurs ordnas hundratals kilometer från sökandens hemort och det skulle vara oskäligt att kräva att sökanden ska delta i en sådan kurs. I dylika situationer ska en särskild ansökan om förlängning av kompetensbrevets giltighetstid lämnas in till regionförvaltningsverket. Det ska finnas en grundad orsak till förlängningen, t.ex. ett sådant långt avstånd till kursorten som nämndes ovan. Det faktum att en person inte har lämnat in sin ansökan i tid och det därför blir alltför bråttom med förnyandet av kompetensbrevet kan däremot inte betraktas som en grundad orsak till förlängning av giltighetstiden. Giltighetstiden ska kunna förlängas med högst sex månader.

I paragrafens 4 mom. bestäms det att den som inte ansökt om förnyande av sitt kompetensbrev på det ovan beskrivna sättet eller deltagit i en repetitionskurs ska genomgå repetitionskursen och avlägga förhören. Med förhör avses det förhör som avläggs efter grundkursen. I denna situation har det för förnyande av kompetensbrevet enligt den gällande lagen varit tillräckligt att bara avlägga förhören. Detta alternativ har kunnat utnyttjas så att en person med avsikt låtit sitt

kompetensbrev föråldras och bara avlagt förhöret istället för att genomgå den mer tidskrävande och dyrare repetitionskursen. Detta förfarande, som den gällande lagstiftningen möjliggör, kan emellertid inte betraktas som godtagbart.

Enligt paragrafens 5 mom. får närmare bestämmelser om förfarandet vid ansökan om förnyande av kompetensbrev utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §. Återkallande av kompetensbrev. Enligt 1 mom. 1 punkten i denna paragraf ska regionförvaltningsverket återkalla ett kompetensbrev om innehavaren av kompetensbrevet själv begär det. Eftersom återkallandet av kompetensbrevet i detta fall sker i enlighet med innehavarens egen vilja, har regionförvaltningsverket inte något behov av att utöva sin prövningsrätt. Enligt 1 mom. 2 punkten ska kompetensbrevet återkallas då felaktiga uppgifter har uppgetts i ansökan och uppgifterna väsentligt har påverkat beviljandet av kompetensbrevet. De felaktiga uppgifterna ska vara av sådan art att kompetensbrevet inte skulle ha beviljats ifall korrekta uppgifter hade getts. T.ex. felaktiga uppgifter om en persons utbildning eller arbetserfarenhet kan utgöra en grund för återkallande av kompetensbrevet.

I paragrafens 2 mom. regleras de situationer där regionförvaltningsverket ska överväga att återkalla ett kompetensbrev. Ett kompetensbrev kan återkallas om förutsättningar för beviljande av kompetensbrev inte längre föreligger eller om personen i fråga har brutit mot lagen om laddare, arbetarskyddslagen eller bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av dem.

Om de brister eller försummelse som avses i 2 mom. 1 och 2 punkten kan rättas till, ska regionförvaltningsverket enligt 3 mom. ge kompetensbrevets innehavare en frist inom vilken bristen eller försummelsen ska avhjälpas. Om det t.ex. konstateras brister i arbetssättet hos en person som utför sprängningsarbete och dessa kan avhjälpas, ska arbetarskyddsmyndigheten innan kompetensbrevet återkallas ge innehavaren en frist inom vilken bristerna eller försummelserna ska avhjälpas. Fristen ska vara tillräckligt lång och anses rimlig. Enligt den proportionalitetsprincip som hör till de allmänna grunderna för begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna ska ett ringa fel eller en ringa brist eller försummelse inte ännu leda till återkallelse av ett tillstånd.

Innan beslutet om återkallande fattas ska regionförvaltningsverket ge kompetensbrevets innehavare möjlighet att bli hörd. Denna förpliktelse gäller dock inte den situation där kompetensbrevets innehavare själv begär att kompetensbrevet ska återkallas. Återkallandet av ett kompetensbrev utgör förvaltningsförfarande och omfattas således av bestämmelserna om förvaltningsförfarande. På förfarandet tillämpas därmed bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003), samiska språklagen (1086/2003) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Den prövning som berör återkallande av ett kompetensbrev kan inledas i samband med sådant temporärt återkallande av kompetensbrevet som avses i 16 §, men det är också möjligt att det inte fattats något beslut om temporärt återkallande, utan att förutsättningarna för återkallande blir föremål för prövning i något annat sammanhang. Detta är fallet t.ex. i den situation där en person har gjort sig skyldig till försummelse eller brott som inte är förknippade med sprängningsarbetet.

I samband med återkallandet av kompetensbrev ska de grundlagsenliga fri- och rättigheterna beaktas. I 18 § i grundlagen (731/1999) finns bestämmelser om näringsfrihet och rätt till arbete. Enligt denna paragraf har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Återkallandet av ett kompetensbrev påverkar den berörda personens möjligheter att välja sin näring, vilket kan ha betydande

konsekvenser för hans eller hennes försörjning. Personen i fråga har fortfarande möjlighet att arbeta under någon annans övervakning, men att arbeta självständigt är inte möjligt om kompetensbrevet har återkallats. Därför ska det alltid finnas vägande skäl till att ett kompetensbrev återkallas. Vid prövningen ska å andra sidan också bestämmelsen i 7 § 1 mom. i grundlagen beaktas. Enligt denna bestämmelse har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. I en sådan situation där andra människors liv och trygghet äventyras eller riskerar att äventyras kan myndigheten ha vägande skäl att återkalla ett kompetensbrev.

Enligt paragrafens 4 mom. kan kompetensbrevet återkallas för viss tid, högst 12 månader, eller tills vidare. Regionförvaltningsverket kan i sitt beslut bestämma att beslutet om återkallande ska iakttas trots att ändring sökts. Förslaget motsvarar det som bestäms i 15 § 3 mom. i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen. Kompetensbrevet ska omedelbart överlämnas till arbetarskyddsmyndigheten.

Enligt paragrafens 5 mom. ska myndigheten på ansökan återlämna ett kompetensbrev som återkallats för viss tid till dess innehavare efter det att den tid som utsatts i beslutet har löpt ut. Samma uppgifter som ska fogas till en egentlig ansökan om ett kompetensbrev behöver emellertid inte fogas till ansökan om återlämnande av kompetensbrevet. Ett kompetensbrev som har återkallats tills vidare kan sökas på nytt på det sätt som bestäms i 11 §. Regionförvaltningsverket ska i detta fall behandla ansökan som en helt ny ansökan. Alla de utredningar som krävs i samband med en ansökan om ett kompetensbrev ska således fogas till ansökan.

16 §. Temporärt återkallande av kompetensbrev. Denna paragraf innehåller bestämmelser om temporärt återkallande av kompetensbrev. Enligt paragrafens 1 mom. kan regionförvaltningsverket i brådskande fall temporärt återkalla ett kompetensbrev för laddare om det till verkets kännedom kommit sådana väsentliga omständigheter som kan leda till återkallande av kompetensbrevet. Temporärt återkallande av kompetensbrev aktualiseras i sådana situationer där myndigheterna förutsätts reagera snabbt för att skydda andra människors liv och hälsa. T.ex. efter en olycka som inträffat på en sprängningsarbetsplats kan det finnas behov av att temporärt återkalla en persons kompetensbrev så att personen i fråga inte har rätt att utföra sprängningsarbete på egen hand. Temporärt återkallande är motiverat också i sådana situationer där en laddare genom att hota med explosiva varor hotar någon annans liv och hälsa i syfte att skada personen, eller utför en sprängning någon annanstans än på sprängningsarbetsplatsen. I lagförslagets 20 § regleras polisens anmälningsskyldighet. I samband med olycksfall är polisen ofta den myndighet som först får kännedom om vad som inträffat. I sådana fall kan en anmälan från polisen leda till att processen för prövning av temporärt återkallande av ett kompetensbrev inleds.

Paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelser om hörande. Kompetensbrevets innehavare ska i regel höras om saken i samband med temporärt återkallande av kompetensbrevet. Om möjligheten till hörande emellertid skulle äventyra arbetarskyddet i sprängningsarbetet eller den allmänna säkerheten, kan hörandet utelämnas. I denna typ av situationer finns det nämligen behov av att snabbt trygga säkra arbetsförhållanden för övriga arbetstagare och den allmänna säkerheten för andra människor. Temporärt återkallande av ett kompetensbrev ska kunna meddelas för högst tre månader. Under denna tid har arbetarskyddsmyndigheten möjligheter att pröva huruvida det finns grunder för att återkalla kompetensbrevet för en längre tid eller tills vidare.

Enligt paragrafens 3 mom. kan regionförvaltningsverket i sitt beslut bestämma att beslutet om temporärt återkallande ska iakttas trots att ändring sökts. Detta motsvarar 15 § 3 mom. i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen. Kompetensbrevet ska omedelbart överlämnas till arbetarskyddsmyndigheten.

17 §. Anmärkning. I denna paragraf regleras meddelandet av en anmärkning. Regionförvaltningsverket ska istället för återkallande eller temporärt återkallande av ett kompetensbrev meddela innehavaren en anmärkning, om det med hänsyn till omständigheterna vore oskäligt att återkalla kompetensbrevet. Möjligheten att meddela en anmärkning gäller inte de situationer som avses i 15 § 1 mom., där kompetensbrevet ska återkallas. En anmärkning ska meddelas i sådana situationer där anmärkningen är en lämpligare påföljd än återkallande på grund av att det är fråga om lindriga brister. Det kan vara fråga om en sådan situation där en person t.ex. försummar att lämna in ett läkarutlåtande i enlighet med 6 §.

18 §. Anmälningsskyldighet för innehavare av kompetensbrev. I denna paragraf bestäms det att en innehavare av kompetensbrev är skyldig att meddela regionförvaltningsverket om sådana förändringar i den hälsomässiga lämpligheten som hindrar honom eller henne från att arbeta som laddare. Denna paragraf betonar individens eget ansvar för att bedöma sin egen förmåga att arbeta i sådana uppgifter där vårdslöshet kan orsaka fara för utomstående.

19 §. Arbetsgivares rätt att göra anmälan. Enligt denna paragraf har arbetsgivaren till en innehavare av kompetensbrev för laddare rätt att meddela arbetarskyddsmyndigheten om sådana omständigheter som kommit till arbetsgivarens kännedom i fråga om innehavaren som kan påverka giltigheten för hans eller hennes kompetensbrev. Även om arbetarskyddsmyndigheterna övervakar laddarnas arbete, kan övervakningen inte täcka verksamheten på alla arbetsplatser. Arbetsgivarens anmälningsrätt kan motiveras med att den förbättrar säkerheten.

20 §. Polisens anmälningsskyldighet. I denna paragraf regleras polisens skyldighet att meddela regionförvaltningsverket om sådana väsentliga omständigheter som kommit till dess kännedom och som kan påverka giltigheten för ett kompetensbrev för laddare. I praktiken kan polisen i samband med brottsbekämpning och utredning av brott få kännedom om omständigheter som berör laddare och förutsättningarna för kompetensbrevets giltighet. I dessa fall är det motiverat att polisen informerar arbetarskyddsmyndigheten om saken, så att den kan bedöma huruvida dessa omständigheter leder till att ett kompetensbrev för laddare ska återkallas. T.ex. sådana förändringar som skett efter att den begränsade säkerhetsutredningen har utförts och som polisen fått kännedom om kan utgöra sådana omständigheter som arbetarskyddsmyndigheten ska informeras om. Typiska situationer där polisen har anmälningsskyldighet förekommer också i samband med olycksfall på sprängningsarbetsplatser.

21 §. Rätt för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården att göra anmälan. Enligt 1 mom. i denna paragraf har en läkare och en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården trots bestämmelserna om sekretess rätt att göra en anmälan till regionförvaltningsverket om en person som han eller hon av grundad anledning anser att med avseende på sitt hälsotillstånd eller beteende är olämplig att arbeta som laddare. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen om laddare. Med hjälp av anmälningsrätten för läkare och yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården strävar man efter att säkerställa att sprängningsarbete inte utförs av sådana personer som genom sin verksamhet kan orsaka fara för sig själva eller för andra människors liv och hälsa. Under den tid kompetensbrevet är giltigt kan det uppdagas sådana förändringar i innehavarens hälsotillstånd som omintetgör eller försämrar hans eller hennes förmåga att vara verksam som laddare. Därför är det motiverat att yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har möjlighet att göra en anmälan om saken till arbetarskyddsmyndigheten, som å sin sida gör en bedömning av personens lämplighet för arbetsuppgifterna. En bestämmelse av liknande karaktär finns i skjutvapenlagen. För laddares del ska yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ha anmälningsrätt, inte anmälningsskyldighet.

Paragrafens 2 mom. innehåller ett bemyndigande med stöd av vilket närmare bestämmelser får utfärdas genom förordning av statsrådet.

22 §. Registret över kompetensbrev för laddare. Enligt 1 mom. i denna paragraf ska regionförvaltningsverket föra ett register över kompetensbrev för laddare för att främja arbetarskyddet och utöva lämplig tillsyn. Det är viktigt att uppgifter registreras med tanke på beviljandet av kompetensbrev och administreringen av dem. I registret införs vissa uppgifter om kompetensbrevens innehavare, dvs. namn och identifikationsuppgifter, omfattningen av den befogenhet som framgår av kompetensbrevet och kompetensbrevets giltighetstid, uppgifter om innehavarens hälsotillstånd och utbildning, genomgången förhör och arbetserfarenhet, uppgifter om arbetarskyddsmyndighetens återkallande av kompetensbrev och temporära återkallande av kompetensbrev samt uppgifter om arbetarskyddsmyndighetens anmärkning.

Uppgifter om hälsotillståndet hos kompetensbrevets innehavare behöver införas i registret eftersom innehavaren med stöd av 5 § 2 mom. 2 punkten och 6 § förutsätts ha lämplig hälsa. För hälsotillståndets del antecknas i registret namnet på den läkare som gett utlåtandet samt läkarens identifikationssignum. Dessutom ska anteckningen ”normal” eller ”se läkarutlåtandet” införas i registret. Läkarutlåtandet ingår inte i registret utan finns bifogat till ansökningshandlingarna.

I paragrafens 2 mom. anges vilken tid uppgifterna i registret ska förvaras.

23 §. Utlämnande av uppgifter, behandling av personuppgifter och den registrerades rättigheter. Regionförvaltningsverket kan enligt 1 mom. i denna paragraf trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter ur registret över kompetensbrev för laddare till andra myndigheter med hjälp av en teknisk anslutning eller på något annat elektroniskt sätt, för utförande av lagfästa uppgifter. Uppgifter ska på samma sätt kunna lämnas ut också till myndigheter i en EU- eller EES-stat för utförande av uppgifter som gäller beviljande och kontroll av kompetensbrev. Denna bestämmelse behövs för att t.ex. polisen i sin egen verksamhet snabbt ska kunna få information om huruvida en person har kompetensbrev för laddare.

På offentligheten för de uppgifter som lagrats i registret över kompetensbrev för laddare och på utlämnandet av uppgifter ur registret tillämpas i övrigt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). På behandlingen av personuppgifter och på den registrerades rättigheter tillämpas personuppgiftslagen (523/1999).

24 §. Ändringssökande. Lagen om laddare gäller också individens rätt att utföra visst arbete. Eftersom regionförvaltningsverket beslut om beviljande och återkallande av kompetensbrev berör individens rättigheter och skyldigheter, ska det finnas möjlighet att söka ändring i beslutet hos domstolen. Omprövning av ett beslut om underkännande i ett förhör som krävs för kompetensbrev för laddare får begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som bestäms i förvaltningslagen (434/2003). Omprövningsbeslut och andra beslut som meddelats av regionförvaltningsverket får överklagas genom besvär på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Förvaltningsdomstolens beslut om återkallande eller temporärt återkallande av kompetensbrev eller anmärkning får överklagas på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Rätten att överklaga andra beslut av förvaltningsdomstolen är däremot mer begränsad. För att besvär ska få anföras krävs besvärstillstånd av högsta förvaltningsdomstolen.

25 §. Straffbestämmelse. Lagen innehåller också en straffbestämmelse. Den som avsiktligt eller av oaktsamhet utför sprängningsarbete utan att ha rätt till det enligt 3 § 1 mom. ska dömas till böter för laddarförseelse. I detta sammanhang är det fråga om att garantera aktsamhetsplikten. Som tröskel för straffbarhet föreslås således oaktsamhet från gärningsmannens sida. Bestämmelsen blir tillämplig på sådana förseelser för vilka strängare straff inte föreskrivs någon annanstans i lag. I 47 § 1 mom. i strafflagen föreskrivs straff för arbetarskyddsbrott, för vilket straffet är böter eller fängelse i högst ett år. En laddarförseelse kan utgöra en del av ett arbetarskyddsbrott.

26 §. Dispens. I propositionen föreslås det att en person i vissa fall ska kunna beviljas dispens när det gäller rätten att arbeta som laddare. Det ska vara möjligt att förlänga kompetensbrevets giltighetstid efter att innehavaren fyllt 68 år. Arbetarskyddsmyndigheten prövar för hur lång tid dispens beviljas. Enligt den gällande praxisen har dispens i dessa fall beviljats för ungefär två år i sänder. Kompetensbrevets giltighetstid kan förlängas om villkoren för beviljande av kompetensbrev är uppfyllda. Också laddare som erhållit kompetens utomlands ska kunna beviljas dispens. I dessa fall är det fråga om dispens som beviljas för ett visst arbetsprojekt eller för en begränsad tid. Denna bestämmelse behövs med tanke på tillgången till arbetskraft. Det kan vara fråga om att personer som erhållit kompetens utomlands har gott kunnande i fråga om vissa typer av arbete, t.ex. tunnelarbete, med stöd av den utbildning och arbetserfarenhet de förvärvat i sitt hemland. Deras utbildning är emellertid inte densamma som ges i Finland och därför kan den inte i alla situationer ges erkännande i enlighet med 10 §.

27 §. Medförande av kompetensbrev och skyldighet att visa upp det. I propositionen föreslås det att en innehavare av kompetensbrev ska vara skyldig att medföra kompetensbrevet när han eller hon utför sprängningsarbete. I den gällande lagstiftningen finns inte någon motsvarande bestämmelse. Skyldigheten att medföra kompetensbrevet är emellertid motiverad med tanke på säkerheten, eftersom detta gör det lättare för myndigheterna att utreda huruvida de personer som arbetar på en arbetsplats har rätt att utföra sprängningsarbete.

28 §. Tillsyn. Arbetarskyddsmyndigheterna, dvs. regionförvaltningsverkens ansvarsområde för arbetarskyddet, ska utöva tillsyn över att denna lag iakttas. Vid varje regionförvaltningsverk ska ansvarsområdet för arbetarskyddet utöva tillsyn inom sitt eget område. Den tillsyn som utövas av arbetarskyddsmyndigheterna och de metoder som står till buds vid tillsynen regleras i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006).

Regionförvaltningsverkens ansvarsområde för arbetarskyddet kan också anförtros särskilda uppgifter. Enligt 6 § 1 mom. i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) ska bestämmelser om utvidgning av verksamhetsområdet i fråga om uppgifter som gäller arbetarskyddet utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Avsikten är att den gällande praxisen ska fortgå och att ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland ska vara den myndighet som svarar för beviljandet av kompetensbrev.

29 §. Formulär för kompetensbrev. Enligt lagförslaget ska arbetarskyddsmyndigheten, i praktiken alltså ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, fastställa ett formulär för kompetensbrev. I kompetensbrevet anges dess klass och andra behövliga uppgifter. Kompetensbrevet ska också kunna förses t.ex. med ett foto för att underlätta övervakningen.

30 §. Ikraftträdande. Den föreslagna lagen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse. Avsikten är att en statsrådsförordning om kompetensbrev för laddare ska utfärdas tillsammans med lagen. Genom ikraftträdandebestämmelsen upphävs den gällande lagen om laddare. Samtidigt upphävs också den gällande statsrådsförordningen om kompetensbrev för laddare, social- och hälsovårdsministeriets förordning om den myndighet som beviljar kompetensbrev för laddare och om den utbildning som krävs för erhållande av kompetensbrev samt social- och hälsovårdsministeriets förordning om säkerheten vid tillverkning av sprängämne på arbetsplatsen. Avsikten är att bestämmelser om de frågor som regleras i statsrådets förordning om kompetensbrev för laddare och i social- och hälsovårdsministeriets förordning om den myndighet som beviljar kompetensbrev för laddare och om den utbildning som krävs för erhållande av kompetensbrev i behövlig utsträckning ska utfärdas genom förordning av statsrådet. Beträffande säkerheten vid tillverkning av sprängämne på arbetsplatsen finns det inte något

behov av reglering, eftersom bestämmelser om saken redan finns i lagstiftningen. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

I denna paragraf fastställs också en övergångsperiod. Enligt övergångsbestämmelsen är kompetensbrev som har beviljats med stöd av den gällande lagen om laddare i kraft i fem år efter att den nya lagen trätt i kraft. Övergångsbestämmelsen berör alltså skyldigheten att skaffa ett sådant kompetensbrev som avses i lagförslaget, men t.ex. bestämmelserna om återkallande och temporärt återkallande av kompetensbrev och meddelande av en anmärkning tillämpas omedelbart efter lagens ikraftträdande.

Närmare bestämmelser om omvandling av gällande kompetens ska kunna utfärdas genom förordning av statsrådet. I praktiken kommer bestämmelser att utfärdas om vilka kompetensbrevklasser de gällande kompetensbrev byts ut mot och om att social- och hälsovårdsministeriets examinatorsrättigheter omvandlas till sakkunnigrättigheter.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 september 2016.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Syftet med denna proposition är att se till att lagstiftningen om laddare motsvarar den nivå som grundlagen kräver. År 2000 överfördes regleringen om laddare till lagnivå, då den förordning om laddare som utfärdats av republikens president upphävdes och den gällande lagen om laddare stiftades. I detta sammanhang gjordes emellertid inte några ändringar i lagstiftningens innehåll. Lagstiftningen om laddare anknyter till 18 § i grundlagen, som gäller rätten till arbete och näringsfriheten. Enligt den paragrafen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Kravet på kompetensbrev som förutsättning för rätten att utföra sprängningsarbete måste granskas i relation till rätten till yrkes- och näringsutövning.

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Enligt grundlagsutskottets vedertagna tolkningspraxis ska tillståndspflicht för närings- eller yrkesutövning regleras i lag. De begränsningar som fastställs för näringsfriheten i lag ska vara exakta och noggrant avgränsade. Dessutom ska begränsningarnas väsentliga innehåll, såsom deras omfattning och förutsättningar, framgå av lagen. I den föreslagna lagen anges noggrant avgränsade förutsättningar för beviljande och återkallande av kompetensbrev. Grundlagsutskottet har i sina ställningstaganden angående den reglering som berör näringsverksamheten ansett att återkallande av näringstillstånd är en myndighetsåtgärd som innebär ett allvarigare ingrepp i individens rättsställning än att näringstillstånd inte beviljas. Grundlagsutskottet har därför ansett att det med tanke på regleringens proportionalitet är nödvändigt att möjligheten att återkalla näringstillstånd är förknippad med allvarliga och väsentliga överträdelser eller försummelser och med att de anmärkningar och varningar som eventuellt getts tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i verksamheten har åtgärdats. Enligt lagförslaget ska en anmärkning ges om det med hänsyn till omständigheterna vore oskäligt att återkalla kompetensbrevet. Ett lindrigt fel eller en lindrig brist eller försummelse kan inte leda till att kompetensbrevet återkallas. (GrUU 31/2006 rd, s. 2, GrUU 8/2006 rd, s. 3/II, GrUU 48/2005 rd, s. 2/I, GrUU 16/2007 rd, s. 3 och GrUU 13/2014 rd, s. 2-3). Dessa principer har beaktats i lagförslaget.

De föreslagna begränsningarna föranleds av skyddet av liv, hälsa och allmän säkerhet. Enligt 7 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Enligt grundlagens 18 § ska det allmänna sörja för skyddet av arbetskraften. I 22 § i grundla-

RP 134/2015 rd

gen bestäms det att det allmänna ska se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Den prövning som arbetarskyddsmyndigheten utför är bunden laglighetsprövning. Lagförslaget kan därmed till denna del anses vara förenligt med grundlagen.

Enligt 6 § 2 mom. i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av bl.a. ålder. I lagförslaget föreslås det att kompetensbrev för laddare ska kunna beviljas den som fyllt 20 år. Detta utgör ett undantag från principen om jämlikt bemötande. Grundlagsutskottet har emellertid med hänvisning till förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1992 rd, s. 42-43) och sin egen vedertagna tolkningspraxis (GrUU 18/2010 rd, s. 3 och GrUU 46/2006 rd, s. 2/II) konstaterat att den allmänna jämlikhetsprincipen inte medför några stränga gränser för lagstiftarens prövning när man eftersträvar en lagstiftning som beaktar samhällsutvecklingen vid en viss tid. Det väsentliga är att särbehandlingen ska kunna motiveras på ett sätt som är godtagbart med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt grundlagsutskottet får särbehandlingen inte vara godtycklig eller oskäligen. Den föreslagna åldersgränsen är motiverad med tanke på andra människors säkerhet, eftersom arbetet som laddare kräver samvetsgrannhet och erfarenhet. Åldersgränsen är varken godtycklig eller oskäligen. Grundlagens bestämmelser har således även till denna del beaktats i lagförslaget.

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. Denna paragraf aktualiseras i samband med bestämmelserna om anordnandet av det förhör som ska avläggas för att kompetensbrev ska beviljas. Enligt lagförslaget ska regionförvaltningsverket övervaka anordnandet av förhöret, medan en utomstående sakkunnig bistår vid anordnandet av förhöret. Detta innebär att förhören i praktiken utarbetas av enskilda sakkunniga. Ett beslut om förhörets bedömning ska kunna överklagas hos regionförvaltningsverket. Lagförslaget kan alltså även till denna del anses vara förenligt med grundlagen.

När det gäller registrering av personuppgifter är det enligt grundlagsutskottets vedertagna praxis (GrUU 51/2002 rd, s. 2 och GrUU 35/2004 rd, s. 2) med tanke på skyddet av personuppgifter viktigt att reglera åtminstone syftet med registreringen, innehållet i de registrerade personuppgifterna, uppgifternas tillåtna användningsändamål, inbegripet uppgifternas tillförlitlighet och förvaringstid i personregistret, samt den registrerades rättsskydd. Det ska finnas omfattande och detaljerad reglering om dessa frågor på lagnivå. Kravet på lagreglering gäller också möjligheten att lämna ut personuppgifter med hjälp av en teknisk anslutning (GrUU12/2002 rd). Dessa omständigheter har beaktats i lagförslaget. Lagförslaget kan således behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag om laddare

I enlighet med riksdagens besluts föreskrivs:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om laddares rättigheter och skyldigheter, förutsättningarna för att bevilja, förnya och återkalla kompetensbrev för laddare och kompetensbrevets giltighetstid. I lagen finns dessutom bestämmelser om ett register över kompetensbrev för laddare och om utlämnande av uppgifter ur registret.

Denna lag tillämpas inte på tjänsteuppdrag inom polisen eller räddningsverket. Lagen tillämpas inte heller på militära övningar och militär utbildning enligt utbildningsprogram som antecknats i tjänstgöringsprogrammet eller annars bestäms särskilt eller på arbete i omedelbar anslutning därtill som anställda hos försvarsmakten eller gränsbevakningsväsendet, värnpliktiga och personer som fullgör frivillig militärtjänst för kvinnor utför på order av eller i tjänstgöring vid försvarsmakten eller gränsbevakningsväsendet, när det huvudsakliga syftet är att träna de särskilda färdigheter som behövs inom militär verksamhet.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *laddare* en person som har giltigt kompetensbrev för laddare och som utför sprängningsarbete,
- 2) *sprängningsarbete* arbete som omfattar hantering, användning och förvaring av explosiva varor eller upprättande av tändsystem,
- 3) *brytningsarbete* lösgörande av berg eller mineraler och arbete som anknyter till detta,
- 4) *laddningsarbete* placering av explosiva varor i sprängningsobjektet,
- 5) *arbete ovan jord* sprängnings- och brytningsarbete som utförs ovanför markytan.

3 §

Rätt att utföra sprängningsarbete

Sprängningsarbete får utföras av den som innehar ett sådant giltigt kompetensbrev för laddare som finns infört i registret över kompetensbrev för laddare. Explosiva varor får, på det sätt som bestäms särskilt, hanteras och användas också av andra personer som uppnått myndighetsåldern och som står under direkt överinseende av en laddare.

Vid behov får explosiva varor, på det sätt som bestäms särskilt, förstöras också av andra personer än de som avses i 1 mom.

4 §

Kompetensbrev för laddare

Kompetensbrev för laddare är

- 1) kompetensbrev för laddare med kompetens att avfyra effekter,
- 2) kompetensbrev för yngre laddare,
- 3) kompetensbrev för äldre laddare,
- 4) kompetensbrev för överladdare,
- 5) kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare.

Kompetensbrev kan beviljas också så att de gäller endast begränsade delområden av sprängningsarbete eller sprängningsarbete endast under specificerade förhållanden. Närmare bestämmelser om vilka dessa delområden av sprängningsarbete och förhållanden vid sprängningsarbete är får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 §

Beviljande av kompetensbrev

Kompetensbrev för laddare beviljas av regionförvaltningsverket.

Kompetensbrev för laddare kan beviljas en sökande som

- 1) har fyllt 20 år,
- 2) är lämplig med hänsyn till hälsotillståndet,
- 3) har gott anseende,
- 4) har utbildning som ger kompetens, och
- 5) har tillräcklig arbetserfarenhet.

Bestämmelser om hur uppfyllandet av förutsättningarna för beviljande av kompetensbrev ska verifieras kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §

Påvisande av hälsotillstånd

Att den som ansöker om kompetensbrev är lämplig med hänsyn till hälsotillståndet i enlighet med 5 § 2 mom. 2 punkten påvisas med ett läkarutlåtande som utfärdats för honom eller henne tidigast tre månader innan ansökan ges in.

Regionförvaltningsverket har rätt att få ett läkarutlåtande också vid andra tillfällen än i samband med att ett kompetensbrev beviljas eller förnyas, om det finns skäl att ifrågasätta personens lämplighet som laddare.

7 §

Upptredande som förutsätts av laddare

Den som ansöker om kompetensbrev för laddare uppfyller inte förutsättningen enligt 5 § 2 mom. 3 punkten om han eller hon på grund av en eller flera gärningar som visar att han eller hon är uppenbart olämplig att arbeta som laddare eller arbeta med eller inneha explosiva varor

- 1) under de senaste tio åren genom en lagakraftvunnen dom har dömts till fängelsestraff på mer än två år,
- 2) under de senaste fem åren genom en lagakraftvunnen dom har dömts till fängelsestraff på högst två år,
- 3) under de senaste tre åren genom en lagakraftvunnen dom har dömts till bötesstraff för deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet enligt 17 kap. 1 a § i

RP 134/2015 rd

strafflagen (39/1889), för sexualbrott enligt 20 kap. 1, 2, 4, 5, 5 a, 6, 7, 7a, 8, 8 a–8 c, 9 eller 9 a §, för olaga hot enligt 25 kap. 7 § eller olaga förföljelse enligt 25 kap. 7 a §, för sabotage enligt 34 kap. 1 §, för terroristbrott enligt 34 a kap. 1–4, 4 a–4 c eller 5 §, för skjutvapenbrott enligt 41 kap. 1 §, för brott mot bestämmelserna om explosiva varor enligt 44 kap. 11 § eller ovarsam hantering enligt 44 kap. 12 § eller för arbetsbrott enligt 47 kap. 1–3, 3 a, 4–6 eller 6 a § i den lagen,

4) minst tre gånger under de senaste två åren genom en lagakraftvunnen dom har dömts till bötesstraff för misshandel enligt 21 kap. 5 § i strafflagen, för trafikbrott enligt 23 kap. 1–4 § eller för narkotikabrott enligt 50 kap. 1 § i den lagen, eller

5) under de senaste fem åren upprepade gånger har åsidosatt väsentliga krav på säkerheten vid sprängningsarbete.

Den som ansöker om kompetensbrev uppfyller inte, utöver vad som avses i 1 mom., förutsättningen enligt 5 § 2 mom. 3 punkten om den sökande på grund av sitt levnadssätt eller beteende som äventyraryr sökandens egen eller andras säkerhet eller på grund av annan tidigare verksamhet måste anses uppenbart olämplig att arbeta som laddare eller arbeta med eller inneha explosiva varor.

8 §

Utbildning som krävs av laddare

För att uppfylla förutsättningen enligt 5 § 2 mom. 4 punkten ska en sökande genomgå grundkursen för laddare och därefter avlägga ett förhör. En förutsättning för förnyande av kompetensbrev är genomgång av en repetitionskurs.

Kursanordnaren ska utse en kursledare för varje grund- och repetitionskurs för laddare. Kursledaren ska i god tid, senast 14 dagar innan kursen inleds, meddela regionförvaltningsverket om kursen. Till anmälan ska fogas det material som regionförvaltningsverket har fastställt. Om någon anmälan inte görs har regionförvaltningsverket rätt att framställa en anmärkning om detta hos utbildningsanordnaren. Regionförvaltningsverket eller den som verket förordnar har rätt att delta i kurserna i syfte att styra och övervaka utbildningen.

Regionförvaltningsverket övervakar det förhör som avläggs efter avslutad grundkurs för laddare och förhöret ska ordnas på ett sätt som regionförvaltningsverket har godkänt. En sakkunnig som regionförvaltningsverket har godkänt kan bistå vid förhöret.

I samband med förhöret tas en förhörsavgift och vid behov de övriga kostnader som förhöret ger upphov till ut hos den som deltar i förhöret. Som grund för bestämmande av förhörsavgiften används de kostnader anordnandet av förhöret ger upphov till.

I anslutning till social- och hälsovårdsministeriet finns nämnden för laddarutbildning, som verkar som sakkunnigorgan i frågor som gäller laddarutbildning.

Närmare bestämmelser om innehållet i grund- och repetitionskurser för laddare, nämnden för laddarutbildning, kursledare, anordnande av förhör, sakkunniga och de avgifter som tas ut i samband med förhör får utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 §

Arbetserfarenhet som krävs av laddare

För kompetensbrev för laddare med kompetens att avfyra effekter krävs minst sex månaders arbetserfarenhet som laddare med kompetens att avfyra effekter.

För kompetensbrev för yngre laddare krävs minst sex månaders arbetserfarenhet som yngre laddare.

RP 134/2015 rd

För kompetensbrev för äldre laddare krävs minst 12 månaders erfarenhet av sprängnings- och brytningsarbete. Minst tre månader av arbetserfarenheten ska innefatta sprängningsarbete som förutsätter äldre laddares kompetens.

Kompetensbrev för överladdare kan beviljas en innehavare av kompetensbrev för äldre laddare. För kompetensbrev för överladdare krävs minst 18 månaders erfarenhet av sprängnings- och brytningsarbete som äldre laddare. Minst tre månader av arbetserfarenheten ska innefatta sprängningsarbete som förutsätter överladdares kompetens.

Kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare kan beviljas en innehavare av kompetensbrev för överladdare. För kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare krävs minst 24 månaders erfarenhet av sprängnings- och brytningsarbete som förutsätter överladdares kompetens inom ett bebott område. Minst tre månader av arbetserfarenheten ska innefatta sprängnings- och brytningsarbete ovan jord.

Närmare bestämmelser om arbetserfarenhetens omfattning och art får utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 §

Undantag från kraven på utbildning och arbetserfarenhet

Kompetens enligt 5 § 2 mom. 4 punkten har också den som innehar ett enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer givet beslut om en sådan behörighet för sprängningsarbeten som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer utfärdade i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Beslutet fattas av regionförvaltningsverket.

Kompetensbrev för äldre laddare kan, trots att sökanden inte har genomgått grundkursen för laddare, beviljas den som har avlagt diplomingenjörs-, ingenjörs- eller teknikerexamen eller någon annan motsvarande teknisk examen, som utifrån sin utbildning och yrkesskicklighet har tillräckliga kunskaper för kompetensbrevet och som har avlagt det förhör som krävs för kompetensbrev för äldre laddare. En förutsättning är då dessutom att sökanden har minst 12 månaders praktisk erfarenhet av sprängnings- och brytningsarbete.

Kompetensbrev för överladdare kan beviljas en innehavare av kompetensbrev för äldre laddare. Sökanden ska ha tillräckliga kunskaper enligt 2 mom. och ha avlagt det förhör som krävs för kompetensbrev för överladdare. För kompetensbrev för överladdare krävs dessutom minst 18 månaders mångsidig erfarenhet av sprängnings- och brytningsarbete som äldre laddare.

Kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare kan beviljas den som har tillräckliga kunskaper enligt 2 mom. och som har genomgått en kurs för ansvarig sprängarbetsledare och avlagt det förhör som krävs för kompetensbrev. För kompetensbrev för ansvarig sprängarbetsledare krävs minst 24 månaders erfarenhet av sprängnings- och brytningsarbete som överladdare inom ett bebott område. Minst sex månader av arbetserfarenheten ska innefatta praktiskt sprängnings- och brytningsarbete ovan jord. Dessutom krävs avklarad kurs för yngre laddare, om personen inte har kompetensbrev för äldre laddare eller överladdare.

11 §

Ansökan om kompetensbrev

Kompetensbrev för laddare söks hos regionförvaltningsverket. Till ansökan ska fogas de utredningar som behövs för att visa att förutsättningarna för beviljande av kompetensbrev uppfylls.

Närmare bestämmelser om de utredningar som ska fogas till ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

RP 134/2015 rd

12 §

Säkerhetsutredning

Innan regionförvaltningsverket, som utfärdar kompetensbrev för laddare, utfärdar ett kompetensbrev ska det inhämta en begränsad säkerhetsutredning av person enligt säkerhetsutredningslagen (726/2014) om den som ansökt om kompetensbrev, om inte sökanden visar upp ett intyg över säkerhetsutredning som utfärdats i enlighet med den lagen.

13 §

Kompetensbrevets giltighet

Kompetensbrev för laddare beviljas för högst fem år i sänder. Kompetensbrevet är giltigt i hela landet. Kompetensbrevets giltighet upphör när laddaren fyller 68 år.

14 §

Förnyande av kompetensbrev

Giltighetstiden för ett kompetensbrev för laddare kan på en ansökan som lämnats in under dess giltighetstid förlängas med fem år. En förutsättning för förlängande av giltighetstiden är att sökanden har genomgått en repetitionskurs enligt 8 § 1 mom.

Om en ansökan som gäller förlängande av giltighetstiden för ett kompetensbrev har anhängiggjorts före kompetensbrevets sista giltighetsdag, får innehavaren fortsätta sin verksamhet utifrån det tidigare kompetensbrevet tills ärendet är avgjort. Sökanden ska trots det delta i en repetitionskurs medan kompetensbrevet fortfarande är giltigt.

Om den repetitionskurs som utgör en förutsättning för förlängande av giltigheten för ett kompetensbrev ställs in av skäl som är oberoende av sökanden, har sökanden rätt att av grundad anledning få giltighetstiden för kompetensbrevet förlängd med högst sex månader från det att kompetensbrevets giltighet upphört. Förlängd giltighetstid söks hos regionförvaltningsverket.

Den som inte har förnyat sitt kompetensbrev under dess giltighetstid eller under den förlängda giltighetstiden, kan beviljas ett nytt kompetensbrev genom att visa upp ett intyg över genomgången repetitionskurs och avlagt förhör för laddare.

Närmare bestämmelser om förfarandet vid förnyande av kompetensbrev får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Återkallande av kompetensbrev

Regionförvaltningsverket ska återkalla ett kompetensbrev för laddare, om

- 1) innehavaren av kompetensbrevet själv begär det, eller
- 2) felaktiga uppgifter har lämnats i ansökan och uppgifterna väsentligt har påverkat beviljandet av kompetensbrevet.

Regionförvaltningsverket kan återkalla ett kompetensbrev för laddare, om

- 1) laddaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande enligt 5–7 §, eller
- 2) laddaren har brutit mot denna lag, arbetarskyddslagen (738/2002) eller de bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av dem i sådan verksamhet som förutsätter kompetensbrev.

Om de brister eller försummelser som avses i 2 mom. kan rättas till, ska regionförvaltningsverket för innehavaren av kompetensbrevet sätta ut en frist inom vilken bristen eller försum-

RP 134/2015 rd

melsen ska avhjälpas. Regionförvaltningsverket kan återkalla giltigheten för kompetensbrevet, om innehavaren inte har rättat till bristen eller försummelsen inom utsatt tid.

Giltigheten för ett kompetensbrev återkallas för högst 12 månader eller tills vidare. Innehavaren ska omedelbart överlåta kompetensbrevet till regionförvaltningsverket.

Regionförvaltningsverket kan i sitt beslut bestämma att beslutet om återkallande ska iakttas trots att ändring sökts.

Regionförvaltningsverket återlämnar kompetensbrevet till dess innehavare på ansökan efter det att den tid som utsatts i beslutet har löpt ut. Kompetensbrev vars giltighet har återkallats tills vidare söks på det sätt som föreskrivs i 11 §.

16 §

Temporärt återkallande av kompetensbrev

I brådskande fall kan regionförvaltningsverket temporärt återkalla giltigheten för ett kompetensbrev för laddare om det till verkets kännedom kommit sådana väsentliga omständigheter som kan leda till återkallande av giltigheten för kompetensbrevet.

Om den möjlighet att bli hörd som ges kompetensbrevets innehavare skulle äventyra arbetarskyddet i sprängningsarbetet eller den allmänna säkerheten, kan regionförvaltningsverket låta bli att höra innehavaren. Ett temporärt återkallande av giltigheten för ett kompetensbrev meddelas för högst tre månader. Regionförvaltningsverket kan bestämma att ett beslut om temporärt återkallande ska iakttas trots att ändring sökts.

Innehavaren ska omedelbart till regionförvaltningsverket överlåta ett kompetensbrev vars giltighet har återkallats temporärt.

17 §

Anmärkning

Regionförvaltningsverket ska i stället för att återkalla eller temporärt återkalla giltigheten för ett kompetensbrev meddela innehavaren en anmärkning, om det med hänsyn till omständigheterna vore oskäligt att återkalla eller temporärt återkalla giltigheten för kompetensbrevet.

18 §

Anmälningskyldighet för innehavare av kompetensbrev

En innehavare av kompetensbrev för laddare ska utan dröjsmål meddela regionförvaltningsverket sådana förändringar i lämpligheten med hänsyn till hälsotillståndet som hindrar honom eller henne från att arbeta som laddare.

19 §

Arbetsgivares rätt att göra anmälan

Arbetsgivaren för en innehavare av kompetensbrev för laddare har rätt att informera regionförvaltningsverket om sådana omständigheter som kan påverka kompetensbrevets giltighet och som kommit till arbetsgivarens kännedom. Informationen ska lämnas skriftligen.

RP 134/2015 rd

20 §

Polisens anmälningsskyldighet

Polisen ska utan dröjsmål informera regionförvaltningsverket om sådana väsentliga omständigheter som kan påverka giltigheten för ett kompetensbrev för laddare och som kommit till dess kännedom.

21 §

Rätt för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården att göra anmälan

Trots bestämmelserna om sekretess har läkare och andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården rätt att göra en anmälan hos regionförvaltningsverket om han eller hon av grundad anledning utifrån en persons patientuppgifter och efter att ha träffat personen anser att denne på basis av sitt hälsotillstånd eller uppträdande är olämplig att arbeta som laddare.

Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet och innehållet i anmälan samt om den personal vid regionförvaltningsverket som har rätt att behandla anmälningarna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

22 §

Registret över kompetensbrev för laddare

Regionförvaltningsverket för ett register över kompetensbrev för laddare för att främja arbetarskyddet och utöva lämplig tillsyn. I registret införs

- 1) namn och identifikationsuppgifter för kompetensbrevets innehavare,
 - 2) omfattningen av de rättigheter som framgår av kompetensbrevet och kompetensbrevets giltighetstid,
 - 3) uppgifter om innehavarens hälsotillstånd,
 - 4) uppgifter om innehavarens utbildning, avlagt förhör och arbetserfarenhet,
 - 5) uppgift om återkallande av giltigheten för ett kompetensbrev,
 - 6) uppgift om temporärt återkallande av giltigheten för ett kompetensbrev
 - 7) uppgift om en anmärkning som regionförvaltningsverket meddelat med stöd av 17 §.
- Uppgifterna i registret bevaras i fem år efter det att kompetensbrevet upphört att gälla.

23 §

Utlämnande av uppgifter, behandling av personuppgifter och den registrerades rättigheter

Regionförvaltningsverket kan trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter enligt 22 § till andra myndigheter för utförande av deras lagstadgade uppgifter samt till myndigheter i en medlemsstat i Europeiska unionen eller en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för skötseln av uppgifter som gäller beviljande och kontroll av kompetensbrev. Uppgifterna får lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning eller på något annat elektroniskt sätt.

Bestämmelser om offentligheten för de uppgifter som införts i registret och om utlämnande av uppgifter finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Bestämmelser om behandlingen av personuppgifter och om den registrerades rättigheter finns i personuppgiftslagen (523/1999).

RP 134/2015 rd

24 §

Ändringssökande

Omprövning av ett beslut om underkännande i ett förhör för laddare får begäras på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003).

Beslut med anledning av en begäran om omprövning och andra beslut som meddelats av regionförvaltningsverket får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som gäller återkallande eller temporärt återkallande av eller anmärkning i fråga om kompetensbrev får överklagas genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Andra beslut av förvaltningsdomstolen får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

25 §

Straffbestämmelse

Den som avsiktligt eller av oaktsamhet utför sprängningsarbete utan att ha rätt till det enligt 3 § 1 mom. ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *laddarförseelse* dömas till böter.

26 §

Dispens

Regionförvaltningsverket kan av särskilda skäl i enskilda fall bevilja den som fyllt 68 år rätt att arbeta som laddare. Dessutom kan regionförvaltningsverket av särskilda skäl i enskilda fall bevilja den som förvärvat laddares kompetens i utlandet att arbeta som laddare, fast denne inte innehar ett beslut enligt 10 § 1 mom.

27 §

Medförande av kompetensbrev och skyldighet att visa upp det

Den som innehar ett kompetensbrev ska medföra det när han eller hon utför sprängningsarbete.

28 §

Tillsyn

Regionförvaltningsverket utövar tillsyn över att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas i enlighet med lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006).

29 §

Formulär för kompetensbrev

Regionförvaltningsverket fastställer formulär för kompetensbrev för laddare.

RP 134/2015 rd

30 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om laddare (219/2000).

En person som hade kompetensbrev för laddare när denna lag trädde i kraft får fortsätta utföra sprängningsarbete i enlighet med kompetensbrevet så länge det är i kraft dock högst fem år efter det att lagen trädde i kraft.

Närmare bestämmelser om hur den kompetens som gällde när denna lag trädde i kraft omvandlas till kompetens enligt denna lag får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Helsingfors den 10 december 2015

Statsminister

Juha Sipilä

Social- och hälsovårdsminister Hanna Mäntylä